

„LUPTA PENTRU LUMINA“

„LUMINA PRIN LUPTA“

LITERATORUL

1885 IANUARIE

CONTROL DE STIL.

LIBERTATE DE IDEI

Abonamentul: Pe sease luni 10 lei; pe un an 20 lei. — Administrația și Redacția Strada Colței, No. 50.

RAPIREA BUCOVINEI

DRAMA ISTORICA NATIONALĂ ÎN 3 ACTE CU 10 TABLOURI

Compusa de Leonii X. N. și Z.

de domnii V. Al. Urechiă, Nicolae Tinc și Th. Miller.

PERSOANELE

Dan, căpitan, apoi postelnic	Zalevskij, polonez în armia austriacă
Gorschi, polonez, amicul lui Dan	Hanț, aghiotantul lui Toguth
Vodă Grigore Ghica IV	Vizirul
Doamna Elena	Aarif Aga
Mărioara, fiica lor	Balașa
Moruzi	Irina, doica ei
Archimandritul Eudoxie	I oficier austriac
Spătarul Tudor Ganciu	II oficier austriac
Postelnicul Udrea	Un preot
Paharnicul Stanciu	Un tăran bătrân
Comisul Buhuș	Un dragonjan
Logofătul Pârvu	Un ceauș turc
Vasile Vascu	O voce
Toguth, ambasador austriac	A două voce
Mich, generalul oștirei austriace	Un soldat
Romanțof, general rus	

Armată austriacă, soldați, ofițeri austriaci, boieri români, ofițeri, voluntari, bărbați femei, copii, pionor bucovinean.

ACTUL I.

TABLOUL 1.

Câmpie în marginea Sucevei. În fund se văd munți acoperiți de o vegetație frumoasă; la stânga în primul plan sunt niște ruine. Este în murgul serii. Luna se vede la orizont.

GORSCHI și DAN, vin la braț

GORSCHI

Așă dăr tu iubești mult pe Grigore Vodă?

DAN

O da; sufletul și viața 'mă-aș da-o pentru el; Gorschi. 'L iubesc pentru că e un om drept și nimeni n'are în inima lui atâta iubire și căldură pentru țară ca el. Dacă boerii Moldovei ar fi înțelepți, pe el l'ar alege de Domn, în fitoarea adunare, la care 'l-a poftit Romanțov din porunca împăratului său, și pe el 'l vor alege. Vremile sunt grele și ne trebuie un Domn ca Grigore Ghica.

GORSCHI

'L iubești Dane? Bine facă. 'L iubești cum te iubesc și eu pe tine. A! pe patronul meū sântul Stanislav! ce m'aș fi facut eu, patriot alungat din țară, dacă nu te aș-fi cunoscut pe tine. Tu iubești în Grigore Vodă ce iubesc și eu în tine; sufletul drept și iubirea de țară. Eu care am în inimă numai ură și blestem pe buză contra dușmanilor, ce răstigniră pe cruce sănta Polonie, de sigur ne mai putând ține în potriva durerei ce mă chinuește, aş fi înebunit său m'aș fi aruncat în Siretul vostru, ca să 'mă sfîrșesc negrele mele zile. Dar tu 'mă eșești înainte, 'mă întinsești brațele și 'mă dăduști dragoste pentru dragoste. Da, tu 'mă mai îndulcești amărătele minute ale vieții mele, tu mă ții cu viață, mă ții cu viață nu ca să uit, ci ca, să aștepț un moment priincios, când să 'mă pot rezbuna... A, Polonie, Polonie, scumpă și nenorocită patrie!—Dane, vremea e frumoasă, să ne mai oprim nițel aci, să ne mai odihnim pe bolovaniile acestei ruine; ceva mă atrage către ea; căci ruină am ajuns și eu, dragul meu prieten.

DAN

Fie cum vrei tu! (Se aşază în fața scenei în stânga, pe bolovană.)

GORSCHI

Vez... luna se înalță mândriă pe cer. În vederea acestei plăcute scrăbi, să vorbim de Grigore Vodă, să vorbim de țară, ba să vorbim și de dragoste. Aș, ce zici, tu ești tânăr, trebuie să ai în inimă vre un foc aprins de nisca și ochi negri... Da ce aș tu Dane, ești trist?..

DAN

Nu; aşa, un fel de oboscală care mă moleșcesc. Par că aş vrea...

GORSCHI

Parcă aș vrea să dorm... lenjeșule!

DAN

Să dorm? Da, și somnul par că lăș dori. Dar nu, e alt ceva acumă în inima mea, și ce e, n'aș putea să 'tă spun. Așa niște dorințe neînțelese... său somnul, somnul cum zici tu Gorschi, vrea să mă cufunde în împărăția lui și 'mă trimit de mai nainte visuri frumoase. Aide prietene, să intrăm în Suceava, și să ne aruncăm în pătură. Am văzut pe Grigore Vodă, vom veni să 'l vedem și mâne până la ziua alegeri lui. Cerul va fi pentru el, mă prind pe D-zeu! Ce Român, Gorschi, nu e aşa? (se scoală) Vorbiști de dragoste femeiească, da, par că o simt și eu, paică o doresc... cu toate asta nu știu să fi iubit vre-o femeie până acumă. Aide, aide în targ, pic de somn și oboscală, dă'mă brațul tău. [i 'l dă-

GORSCHI

Da!.. Ghica pare un om cu inimă (pernesc). Dar gândesc... Dane, n'ăi băgat de seamă bine prin târg, de câte-va zile, niște austriaci, cari se întâlnesc des cu Romanțov?... Neamțu în înțelegere cu Muscalul, tocmai acuma când sănătății poftiți a alege pe noul vodă.. hm, nu știu,,.. cam ciudat... mie nu 'mă place asta. Ce zici tu?

DAN

Zic... lasă-mă să visez, nu mă maș turbura cu aste nume urăcioase. Austriaci, Muscali, Moruz, lighioane spurcate, lighioane străine, ce urăsc.... Nu 'mă otrăvi ceasul de mulțumire în care mă aflu acum. Moruz!... Iată un grec pe care 'l urăsc... Vom vorbi mâne de trebură mai serioase. Aidem! Și tu ești un străin, dară pe tine te iubesc. Ura care a fost între moși noștri s'a stins acuma. Nenorocirea v'a redeschis inima Moldoveanului.

GORSCHI

Nenorocirea, Dane. A! Pe Sântul Stanislav...— N'auzi tu niște sgomote în acele ruine?
(Prin ruine apar 5 oameni înbrăcați în uniforme austriace).

DAN

Niscaiva liliacă, cari 'și încep alergăturile lor de noapte. E vremea lor să alerge, a noastră să dormim. Ce 'ți întinză urechea așa? Nu cum-va vei crede poate că e vre-uă stafie, vre-un drac?

GORSCHI

Drac, Stafie, liliac, ce o fi. că vrea să văd! (Se duce înapoi spre raine; Dan rămâne în fund în dreapta rezemat de un arbore).

SCENA II.

Mich, Toguth, Hantz, alții doi și cel de sus.

MICH

Să ne oprim. Romanțov ne a zis să-l așteptăm lângă aceste ruine; aci ne va găsi el, spre a merge la Moruz. Cunoști bine locul, Hantz?

HANTZ

Da, Ecscelență. Este tocmai locul de care ne-a grăbit Moruz.

TOGUTH

Bine, să-l așteptăm.

GORSCHI (în parte)

Ce aud! Numele lui Moruz, al aceluia grec de care Dan adineaura... Numele lui pronunțat noaptea în aceste ruine! (Se uită cu atenție) Mi se pare, ori mă înșel?... Dară pe Dumnezeu! Ceea-ce văd aci e mai rău de cât stafie sau drac: sunt niște austriaci. Ce caută ei noaptea în aceste ruine? Nu e bine pentru Moldova!

MICH

Frumoasă și bogată țară, baron Toguth! Măria-Sa Impăratul nostru face un bun căstig.

TOGUTH

Da.—Romanțov are să ma întârzie?

HANTZ

Nu, Ecscelență, trebuie să pice îndată.

GORSCHI

Cum ? acest glas, acest chip ? A ! (*dă un răcnet tare și scoate repede sabia din teacă. La acest sfomot Nemții se rădică*).

DAN (apropiindu-se de Gorschi)

Ce faci, Gorschi ?

MICH

Ce este răcnetul acesta ?

HANTZ, puind mâna pe sabie

Cine e acolo ?

GORSCHI

Cine e ?... Ești tu, mișelule Hantz. Ați venit și în Moldova să ne întâlnim. Locul este minunat și vei avea un frumos morment în aste ruine. Apără-te ! Să vedem neleguiuitule, ia'mi și acum sabia din mâna, (*Năvălește cu jurie asupra lui Hantz și cel alți 2 nemți fără nume scot săbiile.*)

TOGUTH

Ce este, vr'o cursă ?

MICH

Pe el copil !

(*Dan scoate și el sabia și îi vine în ajutor; se încæră la luptă*)
 [Mich și Toguth nu ia parte la luptă.]

GORSCHI

A, sunteți mulți cainilor, totuși Hantz, ține ! ('i dă o lovitură).

SCENA III.

Romanțov, un soldat rus și cei de sus.

ROMANȚOV

Mich, Toguth, sunteți D-voastră ! Dați ce este ?

MICH

Nu știu... O cursă, ori niscaș-va tâlhară de noapte...

GORSCHI

Tâlhară sunteți voi și cu toții ai voștri ! Ești sunt un patriot, un Polonez ce vă blestemă și vrea să vă bea sângele. Voi pregătiți Moldovei un morment ca și Poloniei ?

ROMANȚOV

(făcând semn de a intra în luptă soldatului rus) Ivan !.. Să mergem, Ecselențelor; nu e vreme de perdut. (Romanțov, Mich și Toguth dispar printre ruiue).

(Ivan a intrat în luptă și dă o lovitură lui Dan. Dan scoate o exclamație și cade. Nemții fug, Gorschi vine lângă Dan al cărui tipet l'a auzit)

SCENA IV.

Gorschi, Dan, mai târziu Bălașa, Irina și un servitor.

GORSCHI

Ești rănit, Dane ? (se pleacă și îl rezămă în brațe). A, blestemeate de Hantz 'mi scăpaș și acum. Văzu pe Dan căzând, că nu 'mă ajută să scăpat tu de astă dată, o nu ! — Știu, acei neleguiuți se ducea la Moruz; nu e lucru curat, Dane. — Ești rănit greu, prietene ?

DAN

Rănit...

GORSCHI

Rădică-te și reazămă-te de mine, să intrăm în cotate.

DAN [se ridică și cade în brațele lui Gorschi]

Nu pot...

GORSCHI [lăsăză jos binișor]

D-zeule! ești plin de sânge! Ce să fac? (se audă zgomet de trăsură în stânga, Gorschi aleargă într'acolo). Un leagăn boeresc! Creștin; opriți-vă. Ajutor! Ajutor!...

UN GLAS FEMEESC, între culise

Ce este?

GORSCHI

Ajutor!...

[Intră Bălașa cam speriată, urmată de Irina și o altă slugă]

GORSCHI

Dumnezeu te trimite, Domniță. Acest judecătorește e rănit. (arată pe Dan)

BĂLAȘA

Unde e? - Cum, atunci fost năvălit de niscaș-va tâlhari?

GORSCHI

Da. Dar nu te speria, frumoasă domniță; tâlharii au fugit. Erau tâlharii, da, tâlharii de cei mai răi, tâlharii grozavii de cără să vă ferească D-zeu, tâlharii cări nu se mulțumesc cu punoarea sau viață urui om: ei vor săngale a misfătuirea oamenilor, ei vor să sugrume tările întregi. — Iată 'l, domniță, iată 'l, e aci; să 'l duce în leagănu domniei tale.

(Vin spre Dan)

DAN

Gorschi, mă-e scete; mă sfîrșesc...

GORSCHI

Curagiș, prietene! D-zeu ne trimise un înger, ca să te scape.

BĂLAȘA

Irișo, apă. [Irina dă fuga și aduce un urcior. Bălașa se pleacă spre Dan și lăsăză, tresare. Rădincându-se apucă pe Irina de măuă]. Irino, este el!

IRINA

Cine?

BĂLAȘA

El! Ce întâmplare! El, nu înțelegi tu, mândrul ostaș de care 'l am vorbit, mândrul ostaș la care 'mă e gândul. Curând să 'l punem în leagănu nostru. (către Dan) Rădică-te încet... încet. (se ridică, Gorschi și servitorul lăsăză). Te vom duce aci, aproape de tot. Mama Irina te va îndrăgi, ea e un vrăjitor meșter pentru răni. Mulți voinici ostași a vindecat ea. Dar cine a năvălit asupra domniilor voastre?

DAN, privind-o,

Dumnezeu te trimise în calca mea; negreșit, ești un înger al lui și nu sunt vrednic să îți mulțumesc.

BĂLAŞA. în parte

Cuvintele scoase din buzele lui, îmi aduc fiore în inimă.

DAN

Intrebașă cine m'a lovit? Ah! Moruz, nume blestemat, îi contra căruia ură mea crește și mai mult... ferul lui Moruz m'a lovit..

BĂLAŞA, (imită)

Cum, ferul lui Moruz!.

GORSCHI

Liniștește-te, Dane. Vorba, îți face rău. Nu îl mai întreba nimic, domniță; îți voi povesti eu totul. Are dreptate să urască pe Moruz, pe care îl urăsc și eu, e un grec mișel, un trădător... de sigur.

BĂLAŞA

Urîș pe Moruz?

GORSCHI

O, da! Moruz e un trădător!

BĂLAŞA

Vă iubiți dar mult țara?...

GORSCHI

Negreșit.. și facem rău?

BĂLAŞA

Diu potrivă; nu e un bun Moldovean, cihe nu subește Moldova! Să mergem. Punetă pe rănit în leagău. Ioane, să meargă cai în pas, noi vom urma pe jos.

GORSCHI

Aşa Domniță! (poruncă)

BĂLAŞA

(In parte) El!... (către Irina) Maină Irino, să îl duceți la tine, căci... tu... ești, să îl îngrijim bine. Nu e aşa?.. Acasă la noi,— de și sunt văduvă, dar nu trebuie să dăm lumei de vorbă. (in parte) El!... Doamne, îți mulțumesc! (es).

TABLOUL II.

Via Irinei. În stânga căsuța Irinei, un interioar tărănesc, curat și cu oarecare bogătie.

SCENA V.

Dan, Gorschi [sunt în casă]

GORSCHI

Ei!.. acuma ești bine, nu e aşa? Am să îți spun multe de priu Suceava.

DAN

Mama Irina zice că să mă stați vre-o trei zile. -- M' am vindecat trupește Gorschi, am căzut însă bolnav reu sufletește. Ea vine în toate zilele de mă vede... și cum mă privește... îți aduci aminte, Gorschi? Mă vorbeaște de dragoste în scara când fusese rănit, atunci n' o știam ce este, acuma, aci (arată la inimă) o știu, o știm. A căt o iubesc! Mă întrebă dacă mă e bine, oh! aş vrea ca să mi se prelungescă răul căt mai mult ca să nu mai plec d'aci. În loc de a ură mă vine să bine cuvintez pe acel ce m'a lovit.

GORSCHI

Nimic mai frumos de cât să fi tânăr și cu inima plină de fiorii iubirei... Dar, a te da focului dragosteîn vremea aceasta, este o nebunie, Dane, Austriacul e la hotare și vă amenință, Muscalul e încă pe pămîntul vostru, amîndoî sunt în înțelegere și ce e, nu e bine pentru Moldova voastră. Sunt un om fără țară acuma, am îmbrățișat și eu patria ta; voi lupta alătura cu tine pentru ea. Scutură farmecul iubirei: e vremea să lucrăm. De seară boerî se adună în Monastirea Putna, l-a chiămat Archimandritul Eudoxie, ca să se înteleagă despre noul Domn. Am aflat că Moruz poarte la Domnie și și a făcut părteni prin tre boerî. Acolo e locul tău acuma, Dane...

DAN

Un lucru mă chinuește, Gorschi: cine să fie Bălașa? (după un gest de nemulțumire al lui Gorschi) Ce vrei Gorschi? Lasă-mă să iubesc! Să vorbim de ea, prietene. Negreșit trebuie să fie de vre un neam mare, de s'ascunde ea aşa. Cum aş vrea să știu... [Bălașa intră acooperită de un vîl și s'a oprit la spatele lui].

SCENA VI.

Bălașa și cei de sus.

BĂLAȘA

[Cu o voce măngăioasă] Ce ai vrea să știu?

DAN

A!.. Acea ce te întreb mereu și nu vrei să 'mă spui: Cine ești?

BĂLAȘA, [și dă la o parte vîlul de pe ochi]

Dar cine să fiu? Sunt Bălașa, sunt sora ta, după cum te-am rugat să mă numești, și tu ești fratele meu, nu e aşa? [lăsă măsoile]

DAN

Așa e... dar...

BĂLAȘA

Ce vrei să affli mai mult? Mulțumește-te cu atâta, Dane. Mai târziu, poate...

DAN

Mai târziu!... Nu. Te rog Bălașo, te rog sora mea, căci aşa vrei să te numesc, spunemă cine ești. La ce să 'mă mai ascunză numele tău?

BĂLAȘA

Bolnavul nostru e bine?

DAN

Bine... și nu prea.

BĂLAȘA

Cum?

GORSCHI [în parte]

În adevăr, cine să fie femeia aceasta?

DAN

Stil că Gorschi mă silește să mă duc în cetate?

LITERATORUL

BĂLAŞA, (cu împătare)

Cum, Domnia-ta, Gorschi? Ce, vreă să făci rău? Dan nu este încă vindecat bine de răurile sale. Trebuie să mai stea aici. La ce zorul acesta de a mi'l lua?

GORSCHI

Aşa e, frumoasă Domniță, dar mai avem și alte lucruri de făcut. În curând se va face neua alegere de Domn, și acel Moruz poftăște la domnie!

BĂLAŞA

Moruz!

GORSCHI

Da, domniță.

DAN

Lasă, Gorschi, lasă, pentru momentul acesta, domnia și pe Moruz în pace; om vorbi altă dată.—Cât să sunt de dator, Bălașo! De nu ne eșal îp cale, ca un finger trimes din cer, ce mă făceam eu? Cu ce aş putea să tă plătesc. Dar, frumoasă Bălașo, pentru D-zeu, spune 'mă cine ești? Mâne poate o să plec d'aici, de mâine n'o să te mai văd... vrei să nu știu pentru cine să mă rog la D-zeu?

BĂLAŞA (cu ochii în pămînt cu un accent trist și hotărît)

Da!

DAN

Da?... Dar ce ați? De ce ați plecat la pămînt frumoșii tăi ochi?

GORSCHI

Aide, nu e chip. Dan nu mai vră să știe de nimic acum: a uitat să pe Moldova și pe Grigore Vodă... (pornește, în fund se întâlnește cu Irina care aleargă speriată),

SCENA VII.

Irina și cei de sus.

IRINA

Domniță!... (Bălașa se ridică și se acopere cu vălul).

GORSCHI, (punând mâna pe sabie)

Primejdie!

IRINA

Nu, nu! Lasă sabiea domniei tale în teacă. Fugiti, fugiti...

GORSCHI

Să fugim?... Dar de ce?

BĂLAŞA.

(luă Gorschi) Da... trebuie. (luă Dan). În curând poate o să pleci d'aci: făgăduescă-mă că nu vei spune la nimeni locul unde ați fost și că nu vei întreba pe nimeni de mine. Si D-ță Gorschi, asemenea.

DAN

Dacă o voești, negresit.

GORSCHI

Fie!

BĂLAŞA

Am cuvîntul vostru! (voiște a pleca, Dan o apucă de mâna).

DAN

Dar... nu ne vom mai vedea?

BĂLAŞA

Mâine. (Dan îl sărută mâna, Bălașa pleacă cu grabă).

IBINA

Iute, fugiți!

[Dan pornește, Gorschi îl ține în loc].

GORSCHI

Să fugim!... Bine. Dar încă o-dată, să fugim, de ce? Tașnele întunecoase nu îmi plăc.

Da! Îl am făgăduit că nu vom vorbi nimănuia, nimic, și negreșit că nu vom vorbi. Dar nu îl am făgăduit că nu ne vom ascunde în astă vie spre a vedea cele ce vor fi de văzut. Vino! (îl trage după el în fund pe unde dispar).

SCENA VIII.

Moruz, Mich, Toguth, Romanțov și o suită de alți 2 sau 3 fiișă

MORUZ

Ecselențelor, v' am adus aici, căci de cele alte întuniri ale noastre cam începuse a se vorbi prin cetate. Ertății ticăloșia locului, dar aici suntem în siguranță. — Eată ce am să vă împărtășesc eu ca lucru nou: de seară e adunare la Arhimandritul Eudoxie, spre a se înțelege despre noul Domn și peste trei zile sunt alegerile. Eu îmi am făcut unelțirile mele pre aici. Ecselențele voastre să bine-voiască a'mi spune acuma, prea înalți și prea luminați lor stăpân în ce hotărâră se mai află?

ROMANȚOV

Hotărârea este luată și neschimbătă: trebuie Bucovina Austriei spre buna pază a hotărelor sale din spări Polonia, de năvălirile Tătarilor și spre liniștea Europei. Ce le face lor cu Bucovina sau fără de ea? Dar boerii Moldovei sunt niște nebuni. O, îl cunosc eu bine... Zie ei că sunt patrioti și sunt în stare să pună niște interese închipuite îmai pre sus de interesele Imperiaților și ale Europei. El nu vor voi, cu nici un chip, să primească darea acestei bucățele de pămînt. [eatre Nemții] D-lui este un boer cu înțelepciune. Odată ce oștirile maestății sale apostolice vor fi intrate în Bucovina... și d-lui Domn al Moldovei atunci Bucovina e sigură...

MORUZ

Din partea mea, Ecselențelor, lucrul este hotărât. Ajutați-mă să fiu ales și îscălăsc la oră-ce. În mine veți avea tot deauna o slugă supusă și credincioasă.

MICIU, cu arăganță

Lucrul s-ar pută face și fără de voia domniilor lor. Dar, abia se făcu pacea, abia se încheia acel tractat de la Cuciuc-Cainargi și Maestățile lor Caterina II și Maria Tereza găsesc că o bine a se face lucrurile în liniște și cu bună învoială. Ne trebuie Bucovina eu oră-ce preț. De e nevoie de un Domn care să primească accasta, ei bine, fie...

MORUZ

Eu înțeleg aceste interese, Ecselență. Apoi am rude cu putere la Tarigrad, și astfel mă leg a vă face toate cu buna învoială a țărëi și în cea mai mare liniște. Numai, am

trebuință de ajutorul vostru, precum și Eccelețele voastre nu puteți avea Bucovina decât prin mine, numai prin mine.

ROMAȚOV

Vă avea ajutorul nostru! Ne-am înțeles dar?

MORUZ

Da! (în parte) O, Domnie!.. ești a mea!

SCENA IX.

Gorschi și Dañ [Apărând pe din dosul căsuței],
GORSCHI

Auziș?...

DAN

Adio, Bălașo!.. Cine știe când te-ți mai vedea!.. Gorschi, nu e vreme de perdut; să alergăm la Grigore Vodă, apoi la Monastirea Putna. A, nelegiuitule, a Iudă de Moruz, fac tocmeala Bucovinei! Știam eu de ce urăsc numele tău! Doamne, nu îl ajuta! (pleacă repede).

TABLOUL III.

În sală mare din Monastirea Putna

SCENA X.

Archimandritul Eudoxie, Logofătul Pervu, Paharnicul Stanciu, Comisul Bulniș, Spătarul Tudor Ganeanu, Vasile Vașcu, Postelnicul Udrea, și alții boeri și mănachi.

(Archimandritul Eudoxie primește pe boerii în sală și îl ascenză).

EUDOXIE

Prea cinstiți boeri, peste trei zile suntem țintați a ne alege un Domn. Drept scump, pe care ni-l răpiseră și care astăzi ni se redă, mulțumită Măriilor lor Sultanul și Țarul, în urma trăcatului de pace ce încheiașă deunăză. Vă mulțumesc că ați venit aici, spre a ne înțelege asupra aceluia pe care îl vom alege. Se pare că vremile cele vîtrigă, ce trec peste biata Moldovă se mai îndulcesc. Dar tocmai acum a socot eu, că e de nevoie să alegem un Domn priceput în ale domniei și iubitor de țară. Vă atrag luarea aminte că rusul e în bună înțelegere cu neamțul și să poate întâmpla ca el să să poftescă a ne lua prin vicleșug aceea ce nu îl a ajutat De zeu să ia cu silă și putere. Boerii, să deschidem bine ochii. Ați aflat că Austria și-a strâns oștile sale la hotarele Bucovinei? De geaba oare să fie aceasta?... Să chibzuim bine și sănătoș și să dăm totuș glasul pentru unul și zelaș la alegerea ce are să fie. Boerii, domniile voastre știți că Moruz poftesc domnia și spre acest sfîrșit se duce pe la Romațov unde aș întâlnuire cu trimiși austriaci... Eu unul nu doresc să văd pe Moruz Domn al țărei!

PERVU LOGOFĂTUL

Prea bine ați grăbit, cuviosule Archimandrite. Dar, pe cine ar voi sfintia ta ca să îl alegem Domn?

EUDOXIE

Ce zici de Grigore Ghica, logofete Pervule?

LOGOFETUL PÈRVU.

Ghica?... Hm!...

MAI MULTE VOCI.

O, da, da; Ghica!

STANCIU PAHARNICUL

Pe dênsul să'l alegem.

LOGOFETUL PÈRVU

Bun, Grigore Vodă. Dar să nu ne grăbim. Nu știu ază cam ce ată avea de zis în povîta luă Moruz? Boeră d-voastră, trebuie să cumpănim bine lucrurile.

TUDOR GÂNCIU

Tocmai cumpănind lucrul cu sfatul tăreļ, Moruz nu poate fi Domn.

LOG. PÈRVU

De ce? Ce probe tele v'a dat Moruz? Apoi, gândit-vă că el are rude puternice pe lîngă Sultanul, care ne pot fi de mult folos, astăzi mai cu seamă, când înaltul Devlet se pare că se uită cu un ochiū mai milos către noi. Boeră, avem nevoie de un Domn, care să aibă sprijine la Tarigrad.

TUDOR GÂNCIU

Dar, mare Logofete, n'auză că Moruz are întâlnire cu Romanțov și cu căpeteniile austriace?

LOG. PÈRVU

Cuvinte deșarte!

STANCIU PAHARNICUL

Cuviosule Eudoxie, măria sa Grigore Ghică tu vîne și dênsul la adunarea noastră?

EUDOXIE

A trimest stire că va veni și nu știu ce a pricinat de nu e încă aci.

PÈRVU LOG.

Nu cred că Moruz să fie în vre-o înțelegere cu ruși și nemți. Păreri!.. Șapoi chiar de ar fi aşa, ce ar proba această?

SCENA XI

DAN, GORSCHI și cel de sus.

[La ultimele cuvinte ale lui Pîrvu, ușă se deschide cu zgomot și intră animații Dan și Gorschi].

DAN

Moruz, în ceasul acesta, lăsă două pâlme lângă Suceava, tocmește cu Romanțov și Feld-Mareșalul Mich vînderea Bucovinei pe prețul Domniei.

[Toti se rădică în picioare, impresionați].

TUDOR GÂNCIU

Auziți, boeră?

PÈRVU LOG.

Domnia-ta, căpitane Dan, spuă aceasta?

DAN

Da, eu, căpitanul Dan, eu cu rănilor încă nevindecate, răni ce am primit de la nemți

ce ţi am surprins ducându-se la întâlnire cu vînzătorul Moruz, vă jur pe numele maicei mele, vă jur pe Sânta Troiţă, că cele ce vă spui sunt adevărate. [cade pe o laviţă].

GORSCHI

Şi eū ca şi Dan vă jur, boer! Veniţi de vreţi cu mine, veniţi să vedeţi.

STANCIU PAHARNICUL

Ce mai zici, Logofete?

PÎRVU, LOG

Dumnezeu să ne lumineze!

VASILE VASCU

Pe cine alegem?

COMISUL BUHUS ŞI UDREA POSTELNICUD

Pe cine?

SCENA XII

Ceşteau sus, Grigore Ghica.

EUDOXIE, [animat]

Pe cine? Pe cine altul, de cât pe cel ce a mai fost odată Doimă şi a probat şi Muntenilor şi noă că este bun Român şi bun stăpân. Boerilor, vremile sunt grele, trebile se încurcă, să nu mai căutăm aiurea, de teamă să nu ne amăgim; să alegem totuşi pe omul ce'l cunoaştem bine. [în acelaş moment intră Grigore Ghica] [arătând la Ghica]. Iată pe cine să alegem.

Totuşi

Trăiească Grigore Ghica Vodă!

GHICA (rămăs în mijlocul scenei, în fund)

Boer!, sunt uimit de această primire neaşteptată. Daţi-mă văză să vă spun, că eu n'as mai dori domnia; sunt obosit de dânsa. Altul mai tânăr nu se află printre domniile voastre care?..

STANCIU PAHARNICUL

Nu, Măria Ta, să primeşti. Pe nimeni altul nu putem şi nu vom alege. Nemţişti şi Ruşii în unire cu Moruz uneltesc împotriva tărei. Primeşte măria ta.

Totuşi

Te rugăm, primeşte!

GHICA

Domnia este grea şi n'as mai fi voit'o. Dar, dacă voi totuşi, boer al Moldovei, 'mă o daţi... fie voia voastră şi ajute-ne Dumnezeu, să fim cu totuşi la datoria noastră.

Totuşi

Să trăiească Grigore Vodă Ghica.

GHICA

Să trăiească Moldova, boer!

TOTUŞI

Trăiească Moldova!

(Cortina cade).

Finele actului întâi.

AÑUL IV.

No. 2.

„LUPTA PENTRU LUMINĂ”

„LUMINA PRIN LUPTĂ”

LITERATORUL

1883. FEBRUARIE

CONTROL DE STIL

LIBERTATE DE IDEI

Abonamentul: Pe sease luni 10 lei; pe un an 20 lei. — Administrația și Redacția: Strada Colței, No. 50.

PRESEDINTE DE ONOARE

DIRECTOR AL REVISTEI

SOCIETATEI LITERATORUL
D-nul V. A. URECHIĂVICE-PRESEDINTE AL SOCIETATEI
D-nul AL. A. MACEDONSKISCRISORILE
nefrancate se refuzăPRIM REDACTOR AL REVISTEI
ADMINISTRATOR AL SOCIETATEI ȘI CASIER GENERAL
D-nul TH. M. STOENESCUPENTRU ABONAMENTE
baniș se trimit 'nainte

RĂPIREA BUCOVINEI

Dramă Istorică Națională în 3 acte și 10 tablouri compusă de d-nii X. Y și Z.
(Urmare)

ACTUL II

Tabloul I

(La poalele munților se vede 'n departare locuința singuratică a Irinei).

SCENA I

Dan, Gorschi

Dan

(Cu sentiment). Vă revăd în fine, frumoase locuri, care atât fost martore atitor minute de fericire!... Vaî, Gorschi, de ce nu pot înțelege limba firei, ca să ascult cea-ce nică o limbă omenească n'ar putea cuvânta. Vîntulețul care a resfirat negrele ei cosițe, 'mă'ar șopti de frumusețele ce a măngăeat chipul său; arbori, ale căror vîrstă s'aștins de vestimentele ei, ar ști să 'mă' spue de cugetul inimii sale; rîulețul din vale, ce a străvăzut de atâtea ori flinți, m'ar face să revăd... și inima 'mă' iubitoare, ar căta și 'n stân-

cele ce aŭ călcăt pașii Bălașei, sunete cari să nu 'mă spue de cât de ea. Știți tu Gorschi, ce va să zică a iubi?

Gorschi

Răspunsul, nu 'ti-l poate da de cât inima ta.

Dan

Ah, ce păcat! Rana s'a închis prea curând! Așă fi vrut se ție mult acele dureri, cari erau aşa de dulci sub îngrijirile ei fermecătoare! Dar va, simt o rană mai adâncă aici, în inima mea!... O Gorschi... Golul d'aci nu'l poate împlini lumea întreagă!

Gorschi

Pentru ce aceste vorbe? Ea te iubește, Dane; nu 'ti-a spus-o Irina d'atâte oră? Ce vrei mai mult?

Dan

Ați dreptate Gorschi... Însă cugetul meu, în vis sau aevea, mă face să nu văd de cât ființă ei, și eu, sermană făptură omenească, simțind bucuriile celor fericiți, mă cred jucăria unui farmec, și tremur c-o să piară într'o zi!

Gorschi

Nu e un farmec, Dane, cea ce cugetă tu e aevea. Toate dorințele 'ti sunt pe voe: Grigore Ghica devenit domn al Moldovei, chezăslueste țărări tale întregimea hotarelor și o cărmuire înțeleaptă, săpoi la vrăsta ta, mare Postelnic, iubit de Bălașa... Haide iute, să găsim pe Irina, vei vorbi de ea... și 'ti va spune tot ce s'a petrecut în cele 40 de zile, cât ați stat la Iași.

Dan

Să mergem, să ne grăbim, că nu știu pentru ce, simt aici o greutate care mă apasă și niște flori reci 'mă furnică prin corp.

Gorschi

Să mergem! (*zărind pe Irina*). Dar, Iată Irina, care vine dintr'acolo... Ce-o fi cătând ea prin acel loc ne călcăt de picior omenesc? O fi pierdut vr'o capră. Să o chemăm... (*strigă*) Irino! Mamă Irino!

(*Irina dă un țipăt de mirare*).

Dan

Ci, vino Irino! Nu'ă a bine, Gorschi; presimt o nenorocire, o mare nenorocire! Inima mea s'a deprins a cunoaște nenorocirile!

SCENA II

Dan, Gorschi, Irina

Irina

(Intră 'n scenă cu căutătura sălbăticită; are hainele în dezordine. Aruncându-se la picioarele lui Dan). Stăpâne, Stăpâne Poate mai e vreme!..

Dan

(Confuziat). Ce este, Irino, spune ce s'a întimplat?

Irina

(Plângând), O doamne, de ce nu mă luați mai bine!..

Gorschi

Dar vorbește odată, ce este?

Irina

Vă, ce-o să mă mai fac eu! Și pe bărbatu meu, care sărise la el, 'l-a impuscat catanele! Sărac de maica mea, ce-o să mă fac?!

Gorschi

(Lui Dan). Inima ta nu a ghicit, Dane... Oştirile austriace au pătruns și până aici!.. (Către Irina). Ci, spune curând femeie: vă jefuit catanele?

Irina

De-ar fi fost numai asta...

Dau

Ti-a ucis pe bărbatu tău?

Irina

Nu știu de a murit încă, dar.

Dan

Dar... ce? Spune mai iute! Ce mai este?

Irina

Au hrăpit-o!..

Dan

Răpită!.. Bălașa răpită!? Ah, nenorocire!..

Irina

Sărmănu Tudor! El sărise cu toporu, dar.., (*Plângere*).

Dan

Ci spune odată!.. Bălașa răpită, cum?.. de cine?..

Irina

De vr'o două zile se tot învârtea p'aici o cătană... vrea să intre cu mine în vorbă... Dar mie'mi sunt urită spurcațiil aceştia și fugiam de el... Ază dimineată, domnița venise la mine în plimbare, ca după obiceiū, că mult îi plăcea, ei să soarbă aerul curat al munților noștri... Tocmai vorbiam de boeru... Când intră 'n casă pe ne așteptate vr'o șease cătane, pun mâna pe frumoasa stăpână, care de spaimă nică nu se mai apără și daă să fugă cu ea...

(*In acest moment trece un bătrîn cu traista la spinare, e ostenit și se repaozd șezind pe o stincă.*)

Tudore, Tudore, strigați, chemind pe bărbatu-meū, să și nu lăsa!... Tudor tăia lemn după casă, dă fuga, și când vede pe cuconița în mânele catanei, îl lovește cu toporu în cap!... Dar ce 'l facă mulțime!... Când să mai dea și 'n altul, se audă o pocnitură de flintă și Tudor căzu!... Incepui să tip... Dar ce poate o femeie!... Intr'o clipială calaii se făcură nevezuți cu domnița și cu... Vaî, rătăcesc de groază prin pustietă!...

Dan

Răpită... Bălașa! (*Ascunde fața între mâini*).

Gorschi

(*Cu compătimire*) Sărmăne Dan! Era ursit ca tu cel d'intâi să fi pradă mișelilor acestora, ce 'ti calcă țara...

SCENA III

Aceași, Bětrénul**Bětrénul**

Pradă... el numai! Te 'nseli boerule, e toată țara!...

(*Trec prin fund țărani pribegi*).

D'abia trecu cătanele hotarul, și uite-te colo, veză acele turme cari cobor la vale, e avere ce-o duc Moldovenii în pribegie cu el... Uite 'l bieți creștin cum imboldesc vitele... e catana care 'l gonește și pământeanul apucat pe neașteptate, cu brațul gol de armă, de groaza lui lasă căminul strămoșesc și fuge la camp!... Zic uniu că el aș năvălit ca să apere Lehia de tătară... dar naiba 'l știe ce-or fi având de gînd... Frică 'mă-e că s'aș dedulcit la moșiile vecine!... Eră Lehia fu sfisiată de cele trei impărați... de nu le-ar veni poftă și de aceste ținuturi ale noastre, că Doamne, frumoase sunt și mult blagoslovite de D-zeu... Te las sănătos boerule, eu mă duc să pribegesc cu aș mei la camp... Pe cei ce-or rămâne p'acasă, o să 'l aducă cătanele în sapă de lemn!...

Gorschi

Du-te bētrēnule, veř trăi de sute de oră mai bine în pribegie, de cāt la căminul těū, sub jugul unei națiil, care nu va avea nică o durere de păsurile tale!... Si eū ca tine am avut o țară, acea Polonie măreață care a strălucit sute de ani!... Dar intriga străină și neunirile dintre frații aŭ bucătīt-o... Si eū astă-zī—și ca mine sute de miř, în loc să mě rěsfāt sub cerul falnic al țerei mele, viu să mușc din bucătīca unuī popor prieten—căci n'a fost dușmānie de cāt între cei ce aŭ cărmuit—și bucătīca 'I dulce, când cei ce-o daū sunt prietenosi ca frații!... — Pribeaguluř, nu 'I lipsește de cāt patria; el nu blestemă de cāt de dorul ei, și blestemul ajunge o dată pe cei ce ne gonesc!... (*Amenințător*). Ascul- tați, voi capete amețite de trufia hrăpirei!—Când steaoa asupriților va mai luci o dată pe cer, va fi ca trăznetul pentru asupritorii!!!

Bētrēnul

Vorbile 'ti sunt sfinte boerule, te las sănătos, eū mě duc să pribegesc cu ař mel!
(*Bătrînul pleacă, clătinând capul, mișcat*).

(*In timpul acesta Dan a fost abătut și Irina asemenea, la o parte*).

SCENA IV

Dan, Gorschi, Irina

Gorschi

Haide, Dane! Datoria te chiamă la rězbunare!

Dan

Nu sunt oare jucăria unuī vis? Unde 'I Irina? A iată-o! Ea plinge, nenorocirea a abătut-o și eū nu pot nimica pentru apărarea femeiei ce iubesc? — Ce? Eū care altă dată priviam primejdia în față cu fruntea sus, și 'mī rideam de floarele morței, astă-zī mi se răpesc comorile fericirei și stař de lăcrămi și de suspine? O nu, Bălașo! Voi ū sfârima pe toti acei ce se vor atinge d'un fir de păr din capul těū! Te voi ū rězbuna, sau voi ū muri!

Gorschi

Nu uita că răpitorii iubitei tale sunt acei, cari azi încălcători ai țerei tale, vor fi poate mâne și răpitorii ei!...

Dan

(*Cu un gest desperat*). D-zeu ne-a dat voință și a lipsit brațele de puteri!...

Gorschi

Puterea nu lipsește unde e voință și unire!... Să ne punem pe lucru... D-zeu nu lasă să se înnece acel care dă din mâni!

Dan

Ce vrei să fac, Gorschi, arată 'mă calea și voi ū lucra!

Gorschi

Să căutăm mai întîi a scăpa pe Bălașa, și apoi războiu de moarte, celor ce cutează a încălca hotarul țerei tale!...

Dan

Oh, Bălașo! De ce nu cunosc locul unde ești tu?

Gorschi

Ascultă: Comitetul „patriotilor poloni”, îngrijit că Austria, are de gând să 'și largiască intrarea în Galicia, apropiindu 'și Bucovina, cu ocuparea acestei țări, făcută cu voia lui Romanțov, sub cuvînt de a apăra Galicia de năvălirile Tatare, nu e de cât un plan; Comitetul zic, m'a înștiințat de acestea și 'mă-a dat mijloace de a comunica cu tabăra Austriacă... Ah Dane, Bălașa va fi măntuită!... În tabăra de la Rădăuți, sunt patrioti de aici mei, în cari m'asă putea încrde... Baronul Zalevschi se află acolo, e un vechi prieten al casei noastre; și dacă serveste sub steagul dușman al Austriei, învinge scîrba inimiei sale, numai ca să poată ajuta la trebuință, cauza sfîntei noastre patrii!... O întâlnire cu el, Dane; vom ști totul, și Bălașa, de mai trăește, va fi scăpată!...

Dan

Atunci, să ne grăbim!... (către Irina). Ascultă Irino, de vei revedea pe Bălașa înainte de mine, spune 'I că am murit gândind la ea! Colo sus cel puțin, ea nu va lipsi inimiei mele!

Irina

D-zeu vegheze asupra voastră!

(Dan pleacă rezemăt de brațul lui Gorschi. Irina ia calea locuinței sale, plângeând).

Tabloul II

(Tabăra Austriacă. În dreapta Cortul lui Mich. În stînga acela al ofițerilor).

SCENA V

Gorschi, Zalevschi, mai mulți ofițeri.

(La ridicarea Cortinei, se vede în cortul din stînga mai mulți ofițeri între cari și Zalevschi, bînd și mincând la masă. Gorschi în uniformă de soldat austriac este de strajă la usă. Prin tabără miscările gardei, care se schimbă la intervale. E noapte și intuneric.)

I Ofițer

Mie mi-se pare că diplomații au și hotărît, ca ce fel de bucate să se gătească din Bucovina! Se zice că Moruz e âncă aici în Tabără, și a asistat la consiliul lor!..

Zalevschi

Ce ne pasă nouă... Trăiască veselia, cu vin și cu femei!

II Ofițer

De ce veselia și nu Bucovina..., cu vin și cu femei...

Zalevschi

Pentru că ea o să serve de salată la masa împărătească, cu friptura ce s'a gătit din acel hărtan de carne, care se numește Galitia!..

I Ofițer

Se vede cât de colo, scumpe Zalevschi, că ție, ca Polonez, îți staă în gât conchistele noastre...

Zalevschi

Dar asta nu mă oprește de a fi bun austriac...

I Ofițer

Până când?

Zalevschi

Până te vei trezi tu... Haide plecați acumă prin corturile voastre, că v'ată imbătat!

II Ofițer

Pe onoare, nu putem face altfel... Și dacă doresc aneksarea și a Bucovinei, e numai pentru că se găsește vin bun prin pivnițile sale... 'mă pare rău numai, că femeile sunt selbatice și fug de noi... dar, cu atât mai rău pentru ele, vom face ca la bătălie!

Zalevschi

Haide, plecați mai iute că e târziu, mie mi-e somn, săpoi de va vedea mareșalul încă lumină aici, dăm peste dracu... Noapte bună!

Ofițerii

(Plecând). Noapte bună! — Trăiască veselia! — Și salata de la masa împărătească! — Și vinul de prin pivnițe!..

(Ofițerii beți, se răspindesc prin castre. Se aud sentinete strigând din când în când. Cine'ăt acolo?)

SCENA VI

Zalevschi, Gorschi.

Zalevschi

(Privind în juru'ă cu atențiu, către Gorschi). Aș plecat toti, vino...

Gorschi.

(Rezemând pusca de cort). De ce mai pus de santinelă aici?

Zalevschi

Ca să veză cu ochiul tei pe cuceritorii noștri, pe acești bravi, cari să fălesc cu paharul în mână, de conchista nerorocitel noastre patrii, sfârmată prin mașina infernală a diplomației... Veză tu acum, ce am fi putut face să fi fost unită. Am fi facut să 'și aducă aminte cu spaimă de numele nostru, această adunătură de desfrinății!

Gorschi

Nu e timpul pierdut amice, eu am credința că Polonia n'a pierit încă pe cătă vreme noi mai trăim!... dupe cum zice cântecul... Dar de o cam dată, aduți aminte de acel nerocit Dan, căruia l făgăduit sprijinul tău.

Zalevschi

Nu l-am uitat, — și dovedă pentru asta, este că știu multe: tânără Moldoveancă, este aici în tabără, răpită ca să serve petrecerilor desfrâname ale lui Mich... După câte am auzit e o virtute; cu toate astea, cred că e bine să ne grăbim a 'l veni în ajutor... Chiar astăzi am auzit, din acest loc, pe Mich ordonând unei creaturi a lui, ca să i-o ducă în cort...

Gorschi

Mizerabilul...

Zalevschi

E intuneric beznă, și am putea profita... totuși dorm...

Gorschi

Să întâlnim pe Dan.

Zalevschi

Haidem!

(Amendoară se strecoară printre corturi).

SCENA VII

Mich, Hantz

Hantz

(Urmând o convorbire). Moldovencile aceste sunt de o incăpătinare, care v'ar face să disperăți, de veți voi să întrebuițați maniere... ca cu damele de onoare ale M. S. Maria Tereza...

Mich

Cu atât mai rău pentru dênsa... Du-te de-o adă 'n cortul meu...

Hantz

Mă supun ecscelență! (*Intră 'n tabără*).

SCENA VIII

Mich, singur

Cred că impotrivirile tale, frumoasă Moldoveancă, vor fi acum zadarnice... Ești 'n puterile mele și nimic nu mă oprește de a face ce vreau!.. N'ar fi oare de rîs să se audă prin tabără că Mich, mareșal și comandant al armatei de ocupație, și cine știe, viitor guvernator al Bucovinei... a fost disprețuit de o femeie, de una din aceste sălbătăciuni ale Moldovei, cari n'aș de cât nerozia de a ne respinge... A! Iată-o că vine...

SCENA IX

Mich, Bălașa, Hantz

Bălașa

(*Intră intre sentinete, e palidă dar linistită și are pasul sigur. Hantz o introduce și 'n urmă se retrage cu sentinetele*). Aș putea să știu ecscelență, cum să calific purtarea acestora ce mă tratează astfel?

Mich

(*Cu curtenire*). Spre bine, frumoasă Bălașo; inima unuia om pătrunsă de amor pentru tine, nu poate să cugete cel mai mic rău!..

Bălașa

Aveți dreptul să mă tratați astfel... pentru că sunt în puterea voastră...

Mich

Nu... Bălașo, pentru că te iubesc.. Oare nu sunt nimic pentru tine? și trebuie să mă disprețuesti până a 'mă arunca acele priviri fulgerătoare?.. Tu nu mă iubești, 'mă-ai spus-o... dar nu poți opri ardoarea amorului meu; și dacă te-am adus aici, e ca să mă ascultă... e pentru cea din urmă oară că te rog... Tu aș putea să facă din mine, robul tău!...

Bălașa

Destul, nu întina auzul mieu cu asemenea vorbe! Iubesc pe un altul!... Si chiar de n'ar fi așa, trebuie se mă amplu de groază!.. Un dușman al Mo'dovei!..

Mich

(*Sculându-se furios*). Iubești pe un altul! Si cutezi să mă spui asta când vezi că ești în puterile mele?

Bălașa

Oră ce cugetă se facă, nu va fi de căt fapta unui mișel !

Mich

(Repezindu-se la ea). Fie dar, tu ești în puterile mele, și veți fi a mea !

Bălașa

(Esind din cort). Ajutor !

Mich

(După ea). Nică iadul nu te va scăpa din mâinile mele !..

SCENA X-a.

Această, Dan, Gorschi.

Dan

(Apărind în fața lui Mich, cu un stilet). Mintă !

(In timpul acesta Gorschi se luptă cu santicela, pe care o omoară).

Mich

(Trăgind sabia, se apără). Un soldat ! O să te spânzur, mișelule !

Dan

Un soldat, da, dar al Moldovei ! Sunt Dan, dacă ați auzit de numele meu... (se repede furios la Mich).

Mich

(Retrăgindu-se în intuneric). Ajutor ! Asasin !..

(Bălașa recunoscând pe Dan, cade în genunchi și se roagă. Mișcare în tabără. Sună alarmă).

Doamne apără pe Dan !

Dan

Să ne grăbim, Gorschi.

Gorschi.

Tabără în mișcare.

SCENA XI-a

Aceiași, Moruz

Moruz

(Cu un iatagan în mână). A mișeilor! (Recunoscând pe Bălașa se repede la ea). D-zeule!

Bălașa

Ah! (Cade fără simțiri).

Dan

Moruz aici? Ah trădătorul! (se repede la el).

Gorschi

Totul e pierdut! Oprește-te!.. Să fugim! Tabăra' îi în mișcare, peste-un minut să intem prinsă.

Dan

Să las pe Bălașa?

Moruz

Doamne D-zeule! rece, moartă! (Dându-i ajutoare).

Gorschi

Auză, moartă!.. Ce vrei să mai facă?

Dan

Atunci să mor și eu!

Gorschi

Să fugim! Ați o patrie, pentru care trebuie să trăești! (Gorschi tărâște pe Dan, în intuneric și se pierde în umbră).

SCENA XI-a

Moruz, soldați

Soldații

Ce este? – Ce s'a întimplat?

Moruz

*(Tiind capul Bălașei). Trădător! Asasin! Ați apucat p'aci! Prindefi'i! Veți avea resplată!**(Soldații dau fuga după arelarea lui Moruz. Zgomot general. Doi soldați rădic pe Bălașa, și o duc în tabără. Moruz îi urmează cu capul plecat.)*

Tabloul III

Reprezintă interiorul bisericii. În mijloc se află o masă pe care sunt puse o cruce și o evanghelie. La dreapta în apropiere de zid e o leșpede patrunghiulară ce acopere mormântul lui Stefan cel mare.

SCENA I

Archim. Eudoxie, Com. Buhuș, Postel. Stanciu, Tudor Ganciu, Vas. Vașcu, Postel. Udrea.

Archim. Eudoxie

Fraților, Măria Sa, va fi numai de cât în mijlocul nostru, avea încă ceva de lucru cu marele logofet.

Tudor Ganciu

Dumnezeu să dea sănătate și ani lungi Măriei Sale.

Com. Buhuș, către Udrea

Cel puțin aici putem fi siguri din partea Rușilor, desă suntem în apropierea austriacilor.

Udrea

Acest sfânt locaș și acest mormânt ce acopere un veac din mărièrea Moldoviîi, ne vor apăra și ne vor povățui ce avem de făcut în această vreme de urgie.

SCENA II

Ceļ de sus. Grig. Ghica-Vodă, Postelnicul Dan

(Vodă intră, salută pe boerî, boerii se inclină. Apoi merge de sărută crucea și evanghelia; asemenea face și log. Părvu, și în urmă Dan.

Se apropie totă de masă. Vodă stă între Archim. Eudoxie și log. Părvu; cei-l-alți boerî la rînd. El sed în picioare).

Vodă

Boerî, suntem strinși aici pentru una din cele mai mari datoriî ce avem către patria noastră; căci ar fi păcat neertat să privim cu nepăsare nenorocirile Moldoviîi, mai cu ose-bire noj, cară o conducem.

Boerî, cei puternici, călcând peste orice drept al țerîi, lucrează astăzi la sfâșierea Moldovei, și mâne, pe care chiar acest loc scump nouă în care ne găsim acum, va fi în mâna streinului. Locașurile cele sante, mormintele stremoșilor, cetățile și frumoasele câmpii pe care altă dată le-a apărat brațul moldovenesc și pe care părintii nostri s'aștăvicit tot-dăuna a le păstra cu prețul săngelui lor, mâne vor fi calcate de piciorul Austriaculuî viclean și hrăpitor.

Vulturul cu două capete, nesătios de pradă, a și cuprins Bucovina sub cuvînt de astă apără Galitia și Sodomeria contra Tătarilor și pe de altă parte a intrat în înțelegere cu Turcia, ca se cumpere această parte a Moldovîi. Iar Turcia, fără a ține seamă de drepturile cele vechi ale Moldovîi, de invoielile ce țara a incheiat cu densa; nu mai departe, uitându-și chiar de tractatul din urmă de la Cuciuc-Cainargi, se lasă a fi înselată de vulpea de la Beciu și vinde din trupul Moldovîi chiar acea parte în care odihnește țerina lui Dragos, lui Alecsandru cel bun, lui Stefan cel mare, lui Petru Rareș și atător domnîi vrednicî de aducere a minte.

Eă, în fața acestei neleguiuri, nu am voit să ia și nică o mesură singur, ci v'am chiemat, știindu-vă Moldovenî cu dor de țară, ca se ne sfâtuim împreună, ce putem face și ce mijloace avem, de a înlătura acest mare rău. — A trebuit să vă chiem aici lângă mormîntul marelui Stefan, căci după cum știi, Iașul este încă plin de Muscalli.

Iată, boeră, pricina pentru care ne-am adunat. Ce credeti? Ce părere vă dați? Lăsa-vom noă Moldova a fi sfășiată?..

Toti

Nu! Maria ta. Să luptăm.

Vodă

Atunci să hotărîm, cum! Ce zîi Postelnice Udrea, betrân iubitor de țară?

Udrea

Eă știu ce-aș zice, măria-ta, când acela care zace sub acea peatră (*ardănd mormîntul lui Stefan*) s-ar scutura de greutatea pămîntului și-ar veni între noi. La glasul lui, Moldova ar fi în picioare, iar Mich și Romanțov n-ar mai ști să se întoarcă pe unde au venit. Dar val! se pare că Dumnezeul Moldovîi dormitează, că î de un veac și jumătate, ac astă țară a ajuns jucăria acelora căror altă dată era spaimă.

Oh! Moldovo, Moldovo, când citesc întrecutul tău și te privesc astăzi, când puț fi față Moldova de altă dată cu Moldova de acum, mă cuprinde jalea și desnădejdea. Unde i sunt căpitanii vitejii, oștirea nebîruită, bogăția de odinioară? De ar fi, — nu am fi siliști ca să uneltim ca niște nemernici în locuri ascunse; ci am striga streinului — „Afară!” și de o dată cu strigătul l'am îmbrânci peste hotare. Dar... (plânge) Iartă, Măria ta, suspinele și cuvintele unuï bîtrân. Știu cât iubești Moldova; știu ce jerfe ați voi se facă pentru dinsa; îți cunosc curajul: în alte vremuri ați fi putut să fii pus alătură cu Stefan. Dar azi, dacă ați vrea să puț pept, în cine te-ai intemea? căci Moldova îngheunchiată și umilită, sub povara acelor scărboși domnîi din fanar, a uitat că să lupte și nu mai știe să sășie verse săngele pentru drepturile sale.

Ce să facem dar? Să facem acea-ce și stremosii noștri să facă la asemenei imprejurări. Se stăruim prin cale de pace pe lângă Turcia și nu săvîrși o asemenea faptă nedreaptă și neomenoasă. Să facem cerere către Sultanul și să trămitem 3 — 4 soli priceputi, și cred că cu mijlocul acesta vom izbuti.

Paharnicu Stanciu

Impărtășesc și eu această părere.

Vasile Vașeu

Mă unesc și eu cu postelnicu Udrea, căci lucrul este astfel mai nemerit.

Com. Buhuș

Aș crede altfel mai bine. După căt să știe, Turcia este aproape înduplecăță și osteneala ne-ar putea fi zadarnică. Deci eu am mai multă nădejde în Rusia. Să las, că e pravoslavnică ca și noi, ca să ne ajute; dar pe ce-a ce mă intemeze mai mult, este tractatul de la Cuciuc-Cainargi, în care ea ne-a luat partea și a silit pe Turcia să respecte multe din drepturile ce ne călcase în trecut. Ea ar putea să aducă o minte Turciei să nu nescoti o invoiială ce a iscălit.

Vodă

Despre aceasta să cugetați, boer! ...

Arhim Eudoxie

E foarte bună chibzuirea comisului Buhuș. Pravoslavnicul împărat al Rusiei, ca un milostiv, se va indura că să ne sprijinească.

Tudor Ganciu

He! fărtate Buhuș, căt pentru Rusia eu cunosc lucrurile mai bine. Este cumpărată până în măduva oaselor și vânzarea se va săvârși fără ca dênsa să zică un cuvînt. Si negreșit; oare n'a luat parte la sfârșimarea Poloniei? Acuma tace; căci măne poate îl va veni și rândul ei ca să zmulgă vre-o parte din Moldova.

Am vorbit despre vinzarea Bucovinei cu insușii Romanțov. L-am iscudit dacă pe lângă Rusia am putea izbuti ceva, și mi-a respuns că împăratul nu se amestecă și că, dacă putem face ceva, este nu mai cu poarta.

Prin urmare, vedetă ce putem sănădădui de la pravoslavnica Rusie.

Buhuș

Atunci dar, să năzuim tot la Poartă.

Arh. Eudoxie

N'ar strica să facem o cercare și la Rusia.

Căpitanul Dan

Măria ta, Părinte Archimandrite și cinstiți boer!, vă rog să mă ascultați și pe mine. Când străinii întrebuiuțează în potriva noastră viclenia și puterea, este zadarnic din partea noastră ca să umblăm cu jeli și cu vorbe numai. Postelnicul Udrea zicea adineauri

că unde are Moldova brațe viteze ca să și apere drepturile? Moldova are brațe, brațe voiniți ca și cele de altă dată și trebuie să măștate numai ca să dovedească ce pot. Care țară, care popor putea sta cu mânele încrucișate, când barbarii voesc a o dezbină?

N'avem oștire, e adevărat; dar să facem cum putem, să ne însărcinăm fie care să facem căte o trupă pe care să o conducem la luptă, să izbim neîncetat și fără nici o regulă pe strein; în timpul zilei, în timpul noptii, până ce'l vom goni. Să deșteptăm, să atâțăm Moldova, să-i arătăm primejdia și ea va fi cu noi, mai cu seamă Bucovina, care știe ce o așteaptă căzând în mâna Austriacului, dacă s-ar găsi 3-4 oameni îusiți să se strecoare printre mulțimea de flăcăi, cari o locuiesc și cari acum fug, și să-i pue în mișcare, și să le aprindă ura în potriva Austriacului, el ar face minuni.

Chiar Maria Sa, dacă ar face o chiemare în țară, oare credeți că nu s-ar găsi Moldoveni care să respundă? Ar veni mulți la glasul Măriei Sale. Numați eș singur aș putea să string 2000 de feciori, voiniți ca brazi, cu cari să merg la luptă. Așa, cinstiți boer, e mai nemerit să luptăm, și luptând să perim cu totii mai bine, de cât să lăsăm a sfâșia Moldova; căci o dată incepenia făcută a ne răpi streinii din pământul nostru, el nu se vor opri, ci vor căta a ne smulge mereu. Ce folos putem căstiga prin jeli? Pe când noi vom umbla cu jalbă la Tarigrad, streinul se va incuiba în Suceava. Eș acest plan l'as crede mai bun, D.v. ca mai bătrâni și mai înțelepti, spuneti, dacă nu este cel mai nemerit!

Vodă

Eș înțeleg, iubitul meu Dane, cea ce grăești tu, dar aceasta este cu neputință în vremea de față. Cine ne ar putea prooroci noue, că făcând astfel, nu vom arunca țara în prăpastie? Poate că atâta așteapta și el, ca să ne facă să bem același pahar pe care l'a băut și biata Polonie. Tu vorbești cu focul junetei fără să cugeti că Mich e la Suceava și Romanțov la Iași cu oști numeroase, pe când noi nu avem nici o mie de oșteni, care să știe să se bată. Părerea postelnicului Udrea e cea mai nemerită, căci noi protestăm și spunem portii că calcă drepturile țeri, iar Austria că face un furtisag, și aceasta va fi pentru Moldova un drept în fitor așa cere Bucovina inapoia.

Dacă D.v. Boer nu ve uniti cu mine ca să facem acest protest, îl voi face numai eș singur, dar fi chiar cu perderea capulu meu, căci altă putere nu am...

Totii

Ne unim, ne unim, Maria Ta.

Udrea

Să-l facem ca să știe lumea, că Bucovina s'a zmuls de la sinul Moldovi prin o negliuire.

Vodă

Atunci Boer, țărată aici sănta cruce și sănta evangeliă; să jurăm că vom susține pînă în sfîrsit acea ce-am hotărît.

Totăr

Jurăm...

Vodă

Acum, D-na logofete Părvule, scrie acest protest către Poartă și pînă la naștere să l'avem gata ca să l'iscălim. Postelnicul Dan 'l va duce la tabăra turcească, în care tocmai se află vizirul!

Vodă

Am cea mai mare credință și nădejde în voi boieri. Dumnezeu să ne fie în ajutor, și să apere Moldova de nenorocirea ce o amenință!

Totăr

Dumnezeu să ne ajute!...

(Cortina cade)

(Finele actului al II-lea)

„LUPTA PENTRU LUMINĂ”

„LUMINA PRIN LUPTĂ”

LITERATORUL

1883. MARTIE

CONTROL DE STIL

LIBERTATE DE IDEI

Abonamentul: Pe sease luni 10 lei; pe un an 20 lei. — Administrația și Redacția: Strada Colței, No. 50.

PRESEDINTE DE ONOARE

DIRECTOR AL REVISTEI

SOCIETATEI LITERATORUL
AL
D-nul V. A. URECHIAVICE-PREȘEDINTE AL SOCIETATEI
AL
D-nul AL. A. MACEDONSKISCRISORILE
nefrancate se refuzăPRIM REDACTOR AL REVISTEI
ADMINISTRATOR AL SOCIETATII ȘI CASIER GENERAL
D-nul TH. M. STOENESCUPENTRU ABONAMENTE
banii se trimit înainte

RAPIREA BUCOVINEI

Dramă Istorică Națională în 3 acte și 10 tablouri compusa de d-nii X. Y. și Z.

(Urmare și fine)

ACTUL III

SCENA I

Moruz, Vizirul, Togut.

Moruz

Sărut tăpilei Mării tale... Mărirea sa Baron Togut a arătat Înaltului Devlet credința mea, hotărîrea mea de a fi spre folosul și la îndemâna Împărații...

Togut (*A parte*)

Da, și fără nici un interes de cât căptarea Domniei Terei...

Vizirul

Fie, dar pămîntul Bucuvinei nu este de puțină însemnatate...

Togut (*Aparte*)

A! Încă nu s'aș umplut foalele, prevedeam aceasta (întinzind o hartă). Nu este de puțină însemnatate zică Maria-ta? Dară, credeam... privit, o șchiopă de pămînt, o fugă de cal... Dacă M. S. Imperatorele dorește posesiunea acsetui

pămînt este număř pentru că posedând număř de la 1772 Galîția și Sodomeria, partea sa din Polonia, pămîntu acesta al Bucovinei ne este Indispensabil pentru comunicațiunea cu noile Țările venite cu fericire sub sceptru cezaro-regesc...

Vizirul

O șchioapă de pămînt? Să poate pe hărtie, dar pămîntu ce cereți este acel pe care ne aflăm... El este coronat de păduri seculare... Câmpiele lui sunt mari și îmflorite.

Togut

Dar nu le-ați putut apăra înainte de tractatul de la Cuciuc-cainargi... (aparte) prevedeam aceasta (spune o vorbă unuř aghiotant care ese) (tare) codrii munți și cămpiele ce vă cerem sunt abia un punct pe harta împăratiei Otomane. Pentru acest pămînt amiciția Austriei nu este oare destul?

SCENA II.

Aceiasi, Aghiotantul.

(Urmat de un servitor purtând pe perni de catifea două decorațiuni și o lădiță).

Togut (urmănd)

A! Uitasem să vestesc Mărie tale ca Majestatea Sa imperatorele și regele stăpânul meu mișcați de buna-voință cu care ař ascultat propunerile sale m'a însărcinat să aduc Măriei tale aceste semne de onoare și acea caseta plină de suveniri (aparte). Rezistența se va muia.

Vizirul (*Luând decorațiunile*).

Atâtă grațiozitate din parte Majestăței Sale!... (Deschizând lădiță; în sine.) A!... (tare) cum ziceam Înaltul Devlet e fericit de a putea place Majestăței Sale apostolice, credinciosul prieten din zilele grele de la 69 până la tractatul din anul acesta

Cum ar putea luminatul, înaltul, și milostivul meu stăpân, Măria sa Sultanul să refuze o șchioapă de pămînt de nevoie Măriei sale împăratului apostolic pentru a comunica cu Galîția și Sodomeria.

Moruz

Cu țările, ce sunt fericite de a fi trecut subt domnia Majestăței sale.

Vizirul (*Arătând pe Hartă*)

A! dar cine zicea că Bucovina este un pămînt insemnat? Auzi niște codrii cari, cum zice credinciosul nostru boer Moruz, nu prețuiesc de falce nică două din acele copeice de care ař revîrsat oştirile Rusești în țările aceste....

Togut

Da, niște câmpii sterpe...

Moruz

Niște munți prin cari abia pot răzbi...

Vizirul

Sate pustiite de rezbele.

Togut

Orașe din care armatele lui Romanțov au făcut ceva mai puțin ca niște sate.

Moruz

Orașul Suceava, cetate, auză... vechiă capitală a Moldovei...

Vizirul

A... da, Suceava, iată nod mai greu de desfăcut. Vodă Ghica ține la el, este cum zisești, Moruz, vechia capitală a Moldovei și apoi Putna, mormintele domnilor tărei... da, iată o pedecă destul de mare.

Togut (Aparte)

Ce fel, iară!

Vizirul

Lucrul e de gândit: Ghica Vodă este om de energie!

Moruz

Dar Măria ta ca domn, Ghica ce va mai putea?

Togut

Negreșit... și apoi Mich cu ostirele impăratăști, nu este oare în stare să-l facă să tăcea?...

Vizirul

Patriotismul Moldovenilor? încăpătinarea lui Ghica de a nu lăsa să-i se răsnească cum zice el țara?... Escelența ta nu cunoaște oameniș aceștia. Și nu trebuie să uităm că în Constantinopole nu e numai Vizirul....

Togut

Negreșit, dară Romanțov a cunoscut favoarele bunăvoiței stăpineaș mele, Măria Sa împărateasa Maria Tereza și cât pentru Cadii și Muftiș din Constantinopole iată minunate mijloace de convingere (rădică o cortină care acoperă multime de obiecte de lucru, oglinzi de Veneția, casete încrustate);

Moruz

Ce bogății !

Vizirul

Acele oglinzi minunate sunt de Veneția ?

Togut

Da, și în Palatul Măriei tale își așează locul.... eu cred că nimenea, măria-ta, nu poate mai bine impărți în Constantinopole aceste suvenire.... ele vor fi trimise îndată la conacul Măriei tale....

Vizirul (*Arătând pe Hartă*)

Da negreșit, abia o șchioapă de pămînt.... Luminatul, milostivul, stăpânul meu Majestatea sa Sultânul va vedea aci pe hartă că e vorba de o simplă îndrepătare de hotare. Moldovenii însă vor zice că suntem încălcători de hotare....

Togut

Dar, să ar putea proba cum că acest pămînt l-a răpit Moldovenii oare-când prin încălcare de la Galitia și acum Galitia....

Moruz

Ghica Vodă nu va zice astfel.... a se întârziarea mazilirea lui ar fi lucru neînțelept, ierte-mi-se acest umilit sfat.

Togut

Da, Moruz domn.... este fără indoială asigurarea, încheerea tratatului de cesiune a Bucovinei, fără nică o încercare de răsfrâtere din partea Moldovenilor.

Vizirul

Va fi domn dacă și el să cunoaște datoriele către.... înaltul Devlet.

Togut (*Aparte*)

Aur.

Vizirul

Dară ar fi poate înțelepțește a vedea ce veste aduce acel trimis al lui Ghica Vodă care adăstă dupe ordinile noastre.... stați Moruz.... de ce să te retragi, cunostințele tale de țară și de oameni ei ne pot fi trebuincioase.... aduceți pre trimisul lui Vodă Ghica.

SCENA III

Aceiasă Dan

Dan (Zărind pre Moruz)

Aci? trădătorul?...

Moruz

Dan ! aşa dar il voi întâlni mereu în calea mea.

Vizirul

Aproape-te, ce este ? ce veste aduci ?

Dan

Aduc Măriei tale ţinguirea ţerei, suspinele şi lacrimele ei (*Ii prezintă un act*).

Vizirul (*Dă Actul se-i se citească de dragomanul său*).

Dragomanul (*Dupe ce a citit*)

Sunt boeri marî şi micî ai Moldovei cari protestă în contra intrării în țară a oștirilor austriace sub comanda generalului Mich.

Dan

Cu ce drept asemenea încălcarea a pământului Moldovei ? Tratatele noastre cu Inalta Poartă cătau să ne fie de ajutor în contra vecinilor pizmași.

Togut (*Vizirului*)

E semet tânărul !

Vizirul

Şi ce voeşte țara de la noi ?

Dan

Inalta Poartă să facă a se deserta Bucovina de oștirele Nemțești. Abia s'aு fost retras la Miază-di a ţerei oștirile lui Romanțov și iată pustieri noi în ogoarele, în satele și cetățile de la Miază-noapte a ţerei. Nedreptatea, hoția, rușinea preumblată prin casele creștinilor Moldoveni, iată bucuriele ce ne-aு adus în Bucovina cata-nele împărătești!... Dacă Măria sa Sultanul, indatorat prin capitarurile lui Bogdan Vodă să apere țara aceasta, găsește de cuviință să o lăsa în placul lui Mich, cel puțin fie-ne îngăduit nouă Moldovenilor, fie învoit lui Măria sa Vodă Ghica să cercăm să ne despresura moșia pământească.

Togut (*cu sarcasm*)

Furnica sub talpa elefantulu! (aparte) A !.. dar e semet boierul.

Dan

Furnica, batjocură dupe nedreptate, s'aу văzut vite mari turbate de mușcătura tăunulu!, câte capete în nori, Dumnezeul nostru le-a umilit în noroii, suntem slabii, suntem puțini, dar brațul înarmat de dreptate își află puterea, în puterea dreptăței... Nu în mulți ci în puțini se arată D-zeu!

Moruz (aparte)

De minune, semetia lui 'mă scurtează calea la tron.

Vizirul

Vorbele tale sunt vorbe de răsvrătitor.

Togut (incet)

Bine.

Dan

Vorba dreptăței nu este răsvrătire.

Vizirul

Trimisul ţăreļ sale se cade se vorbiască cu capul în pulbere înaintea noastră.

Dan

Trimisul ţăreļ e nevrednic de ea, dacă putând vorbi, vorba drepturilor ei o umiese în nevrednicie. Țara nu amintește Înaltei Porții incheieturile din tractatul de la Cuciuc-cainargi ; ea se reazemă pe legăturile vechi ale ei și în numele lor cere deșertarea Bucovinei de oștirile austriace.

Vizirul

Dar dacă place Înaltei Porții această stare de lucruri că să placă și Majestăței sale ; și semetia ta pe Mohamet, chiamă asuprățiurgia mea. Iie, voi, arestați pe acest răsvrătitor.

Togut (vizirului)

Nu, este sol... (către vizir). Dă'mă voe prea strălucite să schimb căteva vorbe cu acest brav și tânăr boer al Moldovei... (către Dan) De ce asemenea înăsprire în contra noastră boerule? Crezi oare mai fericită țara ta, țarină deschisă la toate neamurile vecine, de căt să o veză îngrădită de oștirile ne învinse ale unei impărații? Crezi oare mai nefericită pe ardeleni, de pildă, sub guvernul unuia bărbat luminat ca baronul de Bruchental, de căt moldovenii săi sub brațul slab al lui Ghica Vodă?

Dan

Țarina este a noastră, am aparat-o atătea veacuri, în ea sunt mormintele moșilor noștri, le vom apăra. Căci încă loc pentru mormintele noastre vom găsi în ea. Fericire sub cărmuire străină ? Mai bine desprețuiți de străin dar Moldoveni, dar Români. O ! nu, soarta Poloniei nu ne zimbește.

Togut

Dar dumneata, boerule, d-ta, ce câștigă din această incăpătinare ? Lanțurile, moartea, în loc că ați putea, Maria sa Impărăteasa stăpâna mea prețuind inteligența și serviciile tale, să primești răsplătirile, favorurile ei.

Dan

Răsplătirile străinului sunt rușinea și necinstea ; uite, aveți acolo un piept, (arată pe Moruz) pe care puteți acăta stelele și crucea vinzărei.

Moruz

Ce zice el ?

Dan

Favorurile Mărie sale Impărătesei pentru mine ? Dar eu nu pot face slujbe impărătiei și tot de o dată și țerei mele. Dacă majestatea sa are inima bună către țară, să o arate retrăgânduși oştirile, atunci nu eu, dar țara întreagă va bine cu vînta-o.

Togut (aparte)

Și iată cum 'i-am găsit pe toții de o lună incoace. Afară de acest mare amator de tron. (arată pe Moruz; (tare) Tie, am crezut că vorbesc unuia bărbat de înțelegere, m'am înșelat.

Dan

Aș crezut că vorbesti unuia trădător, dar nu sunt toții boeri țării ca d-lui.

Moruz

Această obrăznicie...

Vizirul

Ce este ? În fața noastră... A ! semeția lui mă hotărăște desăvârșit. Protestul boerilor, dar ei sunt slugele impărătiei noastre...

Dan

Nu, ci ale țerei lor.

Vizirul

A ! Romanțov v'a invățat prea semeții, pacea-i făcută și impărăteasa Caterina ve va mai putea da aramă cu marca țerei voastre spre a vă linguși, dar nu ajutoare în contra a două impărății. Escelență, sunt gata a subscrive actul preliminar de cesiune a Bucovinei.

Togut (aparte)

A ! insfîrșit !

Moruz (lui Togut)

Domnia or nimic nu e sigur, căci vedeti-l, aşa sunt toții.

Dan

Act de rumpere, de sfășiare a unei țărăi care nu este a Sultanului, dar aceasta este culmea nedreptăței.

Togut

(Intinzând actul pe masă în fața vizirului). Tăcere boerule, Polonia, sunt 2 ani, să impărtășit intre 3 împărați și creză oare a face mare zgomot pentru o șchioapă de pămînt din țara ta?

Dan

A! sfășiarearea Poloniei va dat gusturi de sfășieră noă, știu că sunteți puternici, călcăiul vostru apasă grumajii Galiciei și a Sodomeriei, catanele voastre acum usucă sub picioarele cailor lor cămpia Bucovinei, dar aceasta nu poate fi până în sfîrșit decretul lui D-zeu. Neamurile, popoarele nu se sting prin apăsarea tiranilor. Să nu fie în cartea vieței neamurilor hotărîtă zioa salvării lor; atunci...

Vizirul

Actul preliminar este în regulă (vrea se-l subscris)

Dan (ingenunchind)

O prea strălucite, oprește mâna ta!.... Să placă acest act Austriei o înțeleg, dar vom da dar Inaltei Porți. O! nu subscris căci știrbirea Moldovei în contra vechilor sale legătură cu Inalta Poartă este știrbirea a însăși vieții împărației otomane. Nu subscris Măria ta! Odineoară amenințam, iată rog, lanțuri și edicula, moartea pentru mine, dar neștirbirea țărăi!....,

Vizirul

La rândul vostru, baroane... (îl dă condeiul).

Dan (Sculându-se cu demnitate)

A! nicăi rugăciunea, nicăi strigătul dreptăței, nu pot să adară a împedica neomenoasa faptă! Fie dar pe capul celor vinovați sângelul ce se va vîrsa! (Vizirul și Togut fac gest de eșire lui Dan.)

Moruz

Actul acesta e sfânt, escelență, dacă sunt fără întârziere domn.

Dan (care a auzit)

Tu domn! Vrea să domnească trădătorul asupra unei țărăi pe care a instrăinat-o! Tu domn! o! mi-e scărbă de privirea ta, șarpe încălzit la sinul țărăi ce aș trădat.

Tabloul II

Palatul din Iași (grădina)

SCENA IV

Ghica vodă, Doamna**Doamna**

Alungă grijile, Măria ta, nu se poate ca Poarta să priimească neomenoasa vânzare a Vizirului.

Ghica

O, draga mea Eleno, ce nu-i cu puțință pe lângă slujbașii stricăți, desfrânați, ai Devletului. Aur, mult aur, diamante și cinstiri și poți avea în Constantinopole or ce firman voești.

Doamna

Și noi cari nu avem nicăi o stare !

Ghica

Am lăsat tot în fuga de la București și nu în inchisoarea din Petersburg, de unde urșita și voia țerei m'a adus Domn al Moldovei acum o lună, am putut aduna comori pentru a sătura de bogățiile pe flămânziile din Constantinopole.

Doamna

Dar țara? Dar visteria țerei?

Ghica

Sărmană țară! Ce a mai remas la locul său în această nenorocită țară sub încălcările rusești de la 1769 și până azi?... Visteria țerei sleită ca și a or căruia sărman locuitor din Moldova; apărarea noastră e numai la Dumnezeu. S'alung grijile zici tu sărmană femeie? și cum pot face aceasta? Inima împărțită între datoria către țara care mi-a incredințat soarta sa și între iubirea ta și a țărănușului ce ne-a dăruit Dumnezeu, Marioara! Viitorul mi se arată negru, presimțiri durerioase imi străpung inima, sărmană Moldovă, sărmană Eleno, nenorocită Marioară!

SCENA V

*Aceeași, Marioara (aducând de mâna pe Bălașa)***Marioara**

Taică, taică, uite o maică plângé în grădină și eu 'i-am zis așa: „De ce plângi maică?“ Și ea mi-a respuns așa: „Pentru că sunt nenorocită copila mea,“ «Nenorocită»? am zis eu „d'apoia tata nu vrea să fie nimeni nenorocit în țara lui.“ Nu te-am auzit eu pe tine, tată, zicând și mai eri, că de aceia ai făcut legături noii pentru țărani ca să nu fie nenorociți ca până acum? Auză, nenorocită! Și tu, tată, nu știai. Uite am adus-o cu de-asila; așa-i c'am făcut bine, tată?

Ghica

Marioară, ângerașul meū! (o săruta; către Bălașa) Aproprie-te. În haine de soră, nenorocito, de ce? Cine ești tu, fata mea?

Marióra

Da, spune tateł. Să veză: eu când voiă ceva numai să spun tătucăř și pe dată am ce voiă.

Bălașa

O! Doamne! cine sunt? Văzut-ăi Măria Ta vîrful cel nalt al stejaruluř bëtrân blestemându-șă tulpina pentru că asupra lui lovește mai întâiř fulgerul? Cine sunt, doamne? Nenorocirea 'mă a dat un nume și D-zeuř o inimă. O, nu intreba Măria Ta de numele meū! Cine sunt? Iubesc pe Dan, iată tot ce pot spune măriei tale. Scăpată mai mult prin minune din tabăra lui Mich, unde mă duseseră soldații răpitor, am căutat uitarea în liniștea mănăstirei, dar eră, doamne, eram îngenunchiată la icoana stejaruluř în lunca mănăstirei, când auziř în apropiere vorbe de amenințare pentru Dan, vor să-l ucidă și vor să-l ucidă pentru a face gol de un braț devotat, în jurul Măriei Tale.

Ghica

Să ucidă pe Dan! pe acel jumătate de inimă și devotat ţerei lui? să ucidă pe Dan, pe brațul căruia sprijinit am reurcat treptele acestui tron, dar cine erau ei, acei ucigași, copila mea?

Bălașa

O! Doamne!

Doamna

Spune copila mea, D-zeuř te-a insuflat să vîř sa scapă poate de peire pe logodnicul și pre Domnul tău.

Marioara

De ce nu spui tătiței ce te doare, că tata e bun?

Bălașa (aparte)

Și ea își iubeste pe tatăl ei! (tare) Să spun numele lor? D-zeul meū! dar nu pot, sunt dușmană a vostră și a lui Dan, iată tot ce pot zice, iată o lună aproape de când Dan a dispărut fără să aflu de urma lui. De multe ori, în jurul curței măriei tale ochiul meu 'l-ař căutat, căci 'mi-am fost zis: dacă unde-va se află Dan, el nu poate fi de căt la treptele tronului Măriei Tale.

Indeșert! Inima a bătut fără măsură în pieptul meu! Pe Dan nu 'l-am mai văzut. Unde este el doamne, o singură minută să'l zărească ochiul meu insetoșat de privirea lui și apoi mănăstirea, mormântul în care biserică noastră a pus liniștea vieței și apoi zic despărțirea de lume pântru tot-d'a-una.

Doamna

De ce atâta durere, copila mea? Dan trăește. Nu te iubește el oare? cine va putea impiedeca să te facă fericită în ziua când brațul lui, inima lui, nu vor fi chemate într'altă parte de țara-ă nenorocită.

Bălașa

O! nu, el nu mă poate iubi. Nu se iubește ziua cu noaptea.

Ghica

Sunt taine ale inimii pe cari mintea e slabă pentru a le putea celi; păstrează taina inimii tale, copilă, dar nu-mă poți numi tu oare pe cel cără fac legăminte de păcat în contra mea și alor mei? A! așă lipsi la datoria mea dacă putând înde-părta furtuna, așă sta să mă frămănt de gânduri când cu un cuvînt mi-le poți liniști

Doamna

Ce vrei să facă, Măria Ta?

Ghica

Fata aceasta nu va ești de aci.

Marioara

Tata se face rău dar nu ține mult; nu te teme măicuță!

Bălașa

A! nu mă tem de nică o soartă mai rea de căt ceia ce am.

Marioara (*sărutând pe Ghica*)

Urâcișosule de tată, uite plânge măicuță, de aceia 'ță-am adus-o ca să o facă nenorocită?

Doamna

Măria ta...

Ghica (*sărutând pe Marioara*)

AI dreptate fetița mea, ia-o cu tine, mângeai-o tu. Nu pune cine-va în obeză și temniță pre sentimentele cără investesc întimplările.

Ce-mă pasă cine ești tu necunoscut-o, dacă soarta te-a trimis să anunță restriștea. Aude cine-va păsarica ingrijată, care presimtind furtuna se ascunde sub ramura stufoasă? Nu te teme copila mea, mergi cu Marioara, rămâi de vrei, du-te de nu și mănevoi crede că am visat ne mai văzând înfățișarea ta.

Doamna

Sa trăești Măria Ta. Vino Marioară, vino, să îngrijim de măicuță, cum o numești tu pe această necunoscută..... necunoscută?.... ce zic? la curtea lui Ghica Vodă nu poate fi necunoscută de căt nedreptatea, dușmănia și minciuna. Vino copila mea.

SCENA VI

Aceeași Un copil de casă
Copilul

Măria ta, marele spătar cere a fi primit grabnic.

Ghica

Marele spătar ! Poftește'l (copilul ese).

Doamna

Mă retrag Măria ta. Voți îngriji de măicuță împreună cu Marioara.

Marioara

Vine spătarul, ăla cu mustății mari de te înteapă când tă sărută, să nu te lași măicuță să te sărute că te doare.

Vodă (Rîzênd)

Angerașu!... (*Doamna ia de mâna pe Bălașa și pe Marioara și es*).

SCENA VII

Ghica, Spătarul Gancea

Spătarul

Măria ta, mișelia este la culme. Știrii de la Dan, trimis de Măria ta la Vizir, vesc săvârsirea vinzărei Bucovinei.

Ghica

Vinderea Bucovinei ? A trei județe? Pietrele cele maș prețioase ale coroanei Moldovei? Dar nu se poate ! Turcia n'are drept să facă asemenea vindere mișelească.

Toată țara a protestat. Dan, viteazul meu Dan a dus protestului țărei, nu se poate ca glasul țărei și al Domniei să fie nebăgat în seamă.

Spătarul

Inima bună și cinstită nu crede la rău și la necinste, dar, Măria ta, fapta, hoția este săvârsită. Ni se vestise chiar că nu va întârzia a sosi în Iași un trimis al Develetului prin care respingându-se protestul Măriei tale și al țărei se va ordona Măriei tale de a recunoaște de legiuitoră sfâșiaarea țărei de străină.

Ghica

Nu!.. Maș bine moartea de căt soarta sermani Poloni. Am stat altă dată ascuns în casa neguțătorulu din București numai să nu trădez lui Romanov legăturile țărei cu Turcia ; am suferit durerile instrăinării, ale robiei la muscali tot cu același scop și iată cum nerecunoștința osmanliulu resplătește credința mea în sfîntenia tractatelor. A! nu voi fugi spre a 'mă scăpa viața ; aceasta ar dori-o poate netrebnicul

meu dușman Moruz. Adună, spătare, pe toți cei cari pot a ține în mână o armă, pre toți cei ale căror inimă sunt pline de lacrămi ca a mea în acest minut. În fruntea lor, fie ei o mie fie o sută, trebuie se cerem a ne impotrivi dușmanului. Vom muri, da, săngele însă care se varsă pentru dreptate și pentru țară, rodește voinicia, imulțește și intărește brațele; bine ziceař însuții spătare, la mormintele marilor domni, la lumina candelilor sfinte în Mănăstirea Putna. O! D-zeul meu, dar ce 'ti-a greșit acest sărman popor pentru ca de veacuri să-l lași jucăria valurilor turbate?

Spătarul

Știr din părțile Suceavei sosite astăzi de dimineață vestesc că în păduri se fac adunări de țăranii, nu se știe subt ce căpitan, dar par hotărîți, să infrunte numeroasa oștire a lui Mich, și arată că Bucovina nu este o țară în care crește numai pălămidă ci și feciori cari știu muri pentru ea.

Ghica

(Scoțând spada) În fruntea lor, Spătar, dacă nu avem oștirea regulată! O țară poate fi repusă, dar țara nu moare niciodată.

Tabloul III

Scena reprezintă casa Irinei ruinată, în depărtare, fumegând satele prada focului, se aude din când în când sunetul jalnic al clopotelor cetăților și bubuitul tunetului. La ridicarea cortinei, Dan stă cugetător rezemat de un trunchi și în fundul scenei în jurul unui foc sunt grupați voluntarii sei (*La începutul scenei se aude cântecul bucovinei*).

Dan

Ruine, pretutindenea surpără de cetăți, cerul roșit de flacările satelor; dar ce pot brațele noastre, o mână de oameni neînarmați, în contra hordelor pustie-toare? Moartea! ea este în inima mea fără să o pot găsi de căteva zile, hărțuind pe dușman!... Easa Irinei... Două lună în urmă razele lunei desmerda capul Balașei rezemat de brațul meu și acum vîntul urlă prin spărturi și puterea nopței tipă a pustiului... Sermâna mea Balașă, iubita înimea mele, unde ești tu?... Neleguire! mai gândește inima ta la iubirile lumești când plânge țara, când săngeră coastele ei! O, slabăciune a omului!

Dar ce sunt oare acele cântări bisericesti: (*Voluntarii se ridică și își descoperă capetele coborând scena, o procesiune de mort, un cosciug și un preot bătrân, cosciugul e urmat de puține bătrâne. Procesiunea trece pe lângă Dan*).

Dan

Irina, Irina moartă; dar atunci, d-zeul meu, Balașă!... Părinte când a murit această femeie? unde?

Preotul

Încă una din neleguiurile catanelor... S'a găsit ucisă lângă zidurile monastirei o soră, vezaci era casa ei, sărmana!.. așa este, bunule creștine, pretutindenea în Bucovina: Străinul e fără milă. Unde nu ucide și nu pradă, arde și otrăvește inima și mintea.

Dan

La mine copi! Vedeți, iată soarta mamelor, a surorilor, a soților voastre, robă străină, or dacă ați cere să mai trăiți ca Română, moartea și pustierea. Sunt puține zile, căsuța acestei femei, umbrită de pom și parfumată de miroasele busioculu, era altar de rugă românească, era cuib de fericir, și azi vedeți cadavrul acestei sărmane bătrâne. Se murim copi cu toți, de nu vom ști să apărăm drepturile noastre de străini.

Totăi

Să murim! Să murim!

Preotul

Buzele mele rostesc acum cântarea morții; rostească cu glasul inimii bine-cuvintarea lui d-zeu pe voi⁹ feciori a⁹ țerei! Să muriți ziceți voi⁹? moare omul, dar nu moare neamul a⁹ căru⁹ fi⁹ își iubesc țara ca voi⁹. Fiți gata copi! o domnie ca a lui Ghica Vodă, nu poate întârzia de a fi în fruntea voastră.

Iar eu la datoria mea: Ferice de această sărmană bătrână al cării morment se va putea rădica în țara mea slobodă a Bucovinei (Procesiunea pleacă spre stânga).

Dan.

Sermană bătrână!... dar mai de jale sunt cei care-ți rămin. Bălașa mea, unde ești tu, Bălașa mea?

SCENA VIII.

Aceeași Gorschi.

Gorschi. (*într-o culise*)

Dan, Dan!...

Dan.

Gorschi!

Gorschi.

Vestire reale dragul meu! La Iași sosește până în trei zile trimisul Porte, invocata vinzare a primit-o Sultanul căruia să arătat pe hartă neinsemnatatea prelinsă a pământului rupt de la Moldova. Amicul meu Zalevschi din suita lui Togut ne-a putut vesti numai atât din Constantinopole: că zilele lui Vodă Ghica sunt în primejdie. Voda e hotărît să se pună în fruntea țărei, el a primit cu lacrami de bucurie știrea ce i-am impărtășit că și viteazul meu prieten, neisbutindu-se solia a incins sabia și a început a aduna satele în codrii Rădăuțulu. Voda a dat porunca tainică de adunarea oștirilor. Va! ce puteți voi însă contra a trei impărați contra căror n'a putut lupta nicăi sărmana mea patrie!

Dar nu e timp de perdut, Dane; cugetul meu este că locul teu nu mai e aci.

Nu mai e vorba de a hărțui pre dușman din codrii, ci e de nevoie ca domnia să aibă în jurul său adunați pre apărătorii săi.

Se sună prin oraș că mazilirea lui Voda Ghica este hotărâtă și urcarea pe tron a lui Moruz, acel fatal instrument când al rusului când al neamțulu, e neinlăturată, pentru nenorocirea sermanei ţării.

Dan.

A! nu le era deajuns mișelia asupra țerei ci umplu prăpăstia ce am săpat între Moldova și Turcia cu ucideri cu nelegiuiri noștri? Copil auzi și glasul fiului unei țări mai nenorocite încă de cât a noastră, se cuvine să fie ascultat, auzi, el ne zice că locul nostru nu mai este acum de cât în jurul domniei amenințate, în jurul lui Ghica Vodă, care e hotărît să moară pentru întregimea țerei noastre.

Toți.

La Iași! La Iași! trăească Ghica Voda!

Dan. (rezemându-se pe umărul lui Gorschi)

A! Gorschi căte ruine în cit de puține zile! Nu-i aşa că nu este neleguire, dacă ănima trămite o lacrimă ochilor la privirea acestei căsuțe ruinată în care avuî un vis atât de frumos? ah durerea mea, este prea mare la acea a patriei, ca să mai simți și sfășierele iubirii. Balașa mea... O nu! ci Bucovina mea! țara mea!... blestem asupra ucigașilor săi, blestem asupra hoților cari în ziua desarmării brațulu nostru ne așă răpit frumoasa fică de la sinul mamei sale. Ce fel? Un om fură o pâne impins de torturile măruntailor sale secate și temnița l-așteaptă ca pre un neleguit,... și se pradă o țară, se sfășie rumpenți cărnurile smulgându-i coastele și ucigașul pentru că se numește impăratie sau regat nu găsește resbunători pentru că poartă pe cap o coroană, nu află o temniță neagră ca mormintele reci, el, care usucă cămpie și le pustiază; — iată cea ce se chiamă înaintare și cultură omenească.

Gorschi.

Așa am blestemat și noi frațele mei. Și dacă este un Dumnezeu, va veni ziua când Polonia, când Bucovina și or-ce țară răpită de străin, vor scutura obezele lor. Ce trebui pentru aceasta? Deșteptarea conștiinței naționale nu numai la un popor anume, ci la toate. Atunci națiunile vor fi surori impăcate iar nu cuceritoare una alteia. Ce trebui pentru aceasta? Mai puțini regi și mai multă dreptate. Dar până atunci la lucru copil, Bucovina este în doliu: să scutim cel puțin țara de pierderea tronulu ei.

Toți.

La Iași! la Iași. (sunet de clopote de incendiu etc. în fundul scenei se văd copii și femei fugând sporelați).

Tabloul al IV-lea.

Cameră în palatul de la Beilic.

Aarif-aga, Togut, și Moruz.

Moruz.

Vodă Ghica va veni; i s'a spus că Luminarea Ta ești bolnav și că având firmane impărătești grabnice, dorești ca să-l veză chiar azi.

Togut.

Trimesul 'mī spuse că Vodă Ghica o să dea dovardă de incredere cu dreptul seū de o parte, și în iubirea poporului seū de altă va veni fără suită, neinsoțit nică chiar de logofătul cel mare. Aceasta e de minune; astfel el nu trebui să mai iasă din mânele lumănărești voastre; iar căt pentru cea ce face să subscrive actul de cesiune al Bucovinei, aceasta după știrile ce am nu se mai poate aștepta. Pregătiri și încercări de resvrătiri sau dat pe față în Bucovina. Postelnicu Dan este în fruntea satelor, gata la rezistență. Trebui lovirea dată astăzi, de nu lucrul e compromis. Rusia este atât de schimbăcioasă, România cine poate spune de nu se căește, căci s'a învoit la intrarea generalului Mich în Bucovina. Luminiția Sa 'și va face datoria, (incet) și pungele promise nu vor lipsi luminării tale.

Aarif-aga

Vom face după sfatul vostru înțeles, baroane.

Moruz

Nu crede escența voastră că a sosit momentul de a-mi se bucura și mie privirea cu arătarea mult luminatului firman al investiturei mele? Nu e de ajuns de a măzili pre Vodă Ghica, trebuie încă în fruntea țerei un om de credință, hotărît a subsemna actul deslipirei Bucovinei.

Togut

Acest om are dreptate. Luminiția ta are firmanul înalt de înscăunare?

Moruz

Iată câteva luni de când mi-am uitat de toți și de toate, până și de familia mea de unică mea copilă, dedat cu totul intereselor luminărilor voastre.

Togut

Atât zel 'și va avea resplata, boerule!.. (cu ironie.)

Aarif-aga

Vom vedea. El ceauș! acolo, în alcova aceasta, aşeză 12 eniceri pe scără, căte 2 pe fiecare treaptă ca de paradă, dar cu flintele pline; în cur' e și la poartă străji de cinsti, dar gata de luptă; 3 lovitură de palmă din camera aceasta când veți auzi e-

niceri din alcov se între; iar cei de pe scări și din curte se ucidă pe or cine ar cerca se străbată aci. Auză? (Ceașuș se inchină și ese. 2 eniceri trec de se așează în alcov la ușă se așează sentinete. Se aud strigăte afară.)

Togut

Ce să fie? (Moruz ese la fereastră). Ce se aude?

Aarif-aga

Ce este?

O voce (de afară)

Să nu să ducă Vodă la turcu, că nu e a bine. De un sfert de ceas se căznește și nu țău cai din loc de la scara curții.

Moruz

Ce zice? Vine vodă. Ah!..

Aarif-aga și Togut

Vine domnul?..

A II voce (de afară)

Loc vine, vine (emoțiune în casă, afară rumori, turcul rădică perdeaua de la alcov zicând „vine“ deschide ușa la mijlocu unde se văd în sir de ambele părți eniceri.

Moruz

Ah! în fine .. Voî avea acel tron, dupe care de doî ani de zile am ofstat.

Togut

Luminăția ta, energie! ești nu se cade să stău aci; auză poporul aclamă pre domnul meu! (strigăte trăiască vodă Ura) Energie... ce zice arhon Moruz de strigătele aceste ale poporului?

Moruz

Ah! ele mă înneacă.

Togut

(Din pragul ușei la stânga) Vezi de voi ști se lucrează, cine știe peste un ceas ar putea striga trăiască Moruz.

Moruz

Ah! da!.. va striga; trebuie să strige.

Ceausă

(Deschizând ușile la stânga) Măria sa vodă Ghica.

SCENA XI

Aarif-aga, Ghica, Turci.

Aarif-aga

Te inchină, Măria ta !

Vodă Ghica

Mi s'a spus că luminarea ta ești bolnav și că ați dorit să mă vezi, având firmane grabnice. Sunt gata ale asculta cu respectul și increderea cuvenită inaltului Devlet al Portei, vechia protectoare și prietenă a acestei țări. (se inchină).

Aarif-aga

Bine zisești Măria ta : protectoare și vechia prietenă. Majestatea sa Sultanul care mai dăunăzi a trimis la Munteni pe Ipsilante Vodă și la Moldova să indreptat milostiva privire asupra măriei tale, am aflat cu măhnire de unele mișcări din țară, impotriva scopurilor și a hotărîrilor sale nestrămutate ; majestatea sa m'a trimis pe mine, robul său, să aflu din ênsușii gura măriei tale temeinicia ce este a se da unor oare care proteste trimise, ca în numele măriei tale și al țerei impotriva legăturilor nouă chibzuite a se face de inaltul Devlet cu majestatea sa apostolică împăratul și regele Austriei.

Ghica

Nu impotriva chibzuirilor de legături ale inaltului Devlet să a tinguit domnul Moldovei și țara lui, ci impotriva incălcării Moldovii de oştirile Austriace și despre răsnirea proiectată a trei județe din cele mai frumoase ale noastre.

Aarif-aga

Dar cea ce numește măria ta incălcare și răsnire, este o hotărire a majestății sale Sultanului,

Ghica

Hotărîră impotriva legăturilor vechi ale țerei cu Inalta Poarta nu se pot impune nouă, cel puțin nu putem fi bănuitori de dușmănie către Inalta Poartă, dacă cu tot respectul îi arătam nedreptatea hotărîre, și alătura cu țara cerem intoarcerea milei majestăței sale Sultanului asupra ei..., Da, știu că datorim noi indeosebi bunavoiței împăratului ; știm că am reurcat treptele tronului Moldovei, nu numai pentru ca țara o voia, dar și în mare parte Înaltei Porte, căci că și în Ipsilante majestatea sa Sultanul a socotit a afla în noi un domn credincios și gata la toate.

Aarif-aga

La toate, apoi dară ?

Ghica

La toate... căte ingăduesc drepturile și nevoile țerei... dar nu a lucra la perderea și rășnirea ei....

Aarif-aga

A nu te supune poruncilor stăpinului meū și al vostru este o faptă semeată, care poate a avea rele urmări pentru măria ta...

Sunt insărcinat a cere de la Măria ta invoarea țerei asupra indreptării hotarilor ei despre Galitia.

Ghica

Indreptare nu este rășnire.

Aarif-aga

Indreptare sau rășnire, nu e treaba voastră, dacă lucrul e hotărît de Inalta Poarta.

Ghica

Sunt domnul țerei și domnul țerei nu poate a se invoi la rășnirea ei.

Aarif-aga

(Bate o dată din palme) A ! bagă de seamă doamne ! (aparte) Nu... mai bine viu de se va putea... (tare) Găndește măria ta la soarta lui Grigore Calimah a Dragomanului Nicu Dracu. Cugetă oare că acolo unde însuși vizirul să'a pierdut capul sunt acum cincă ani ar putea să-l țină sus cu semeție Grigore Ghica ?

Ghica

Amenințările nu ingrozesc pe cine e hotărît să-și facă datoria... credința mea către inalta Poartă o putea vedea în anii din urmă când Pârvu Cantacuzin, D-zeu să'l erte ! incuujură palatul meū la București ; naș fi avut decât să inclin spre Ruși și părând partea Turciei pentru ca Petersburgul să primească alt-fel de căt ca rob de răsboi. Dar daca am fost și sunt credincios Turciei, nu pot uita că sunt și domnul Moldovei. Am jurat acestei țeri să o apăr în hotarele ei strevechi și o voi apăra cu prețul chiar al vieței mele.

Aarif-aga

In contra înălței Porții ?

Ghica

La voia domnului, fie de va trebui.

Aarif-aga

Ah ! e prea mare semeția !... (bate încă odată în palme) capul vostru se clatină ca și tronul vostru... (aparte) răbdare... (tare, scoțând firmanul și sărutândul) Iată aci ma-

zilirea voastră; sub-semnează invoarea (o depune pe masă) și rămineții domn credincios înălței Porții, or de nu.... măria ta aș păsit pragul acesta ca domn și nu-l vei repăsi de cit mazil între puscile enicerilor miei.

Ghica

Fie, mazilirea!.... țara va vedea, va judeca daca vroința nedreaptă a Porței mai poate dărima și urca tronul ei! Fie;—eră eram dus ca rob la muscali căci rămasesem credincios Porței, astăzii voi fi dus între flintele celora pentru că cu 4 ani în urmă am suferit pribegirea și robia la străini și aceste pentru că voi fi impeditat pe Poartă, a face o nedreptate, o călcare de tratate.

O voce (De afară)

Vodă intărzie!

Altă voce

De ce s'a dus fără arnăuți?

Voceea I.

A făcut rău! Cu turcul nu-i a bine!

Ghica

Auzi? E poporul care poartă grijea Domnului său!... Si voi trăda eu dreptul acestuia popor, care mă iubește, care se increde în brațul meu? Pentru ce? Pentru o cruce mai mult ce mă se va atârna pe pept de Togut ori de Romanțov? sau de Poartă? Da! căci știu că s'a impărțit la toții pentru aurul lui Iuda? Nu aurul rodește fericirea Domnului.

Aarif-agă.

A! E poporul deci care își poartă de grija? Aurul nu rodește fericirea!

Pre marele Mahomed! (Aparte) Nu va subsemna de voe și vrea de nevoie, fiă! (Tare) Pre marele Mahomet! bine face că poporul iubește pe măria ta A! Dar incă nu s'a adus sorbete măriei tale..... Așa dar Domnul Moldovei e mai tare ca voința Majestăței sale Sultanului... (Bate a treia lovitură din palme). Ha! Ha! Ha! Vom vedea!

Ghica

(Pune măna pe spadă..... Apar Eniceri) Trădare! Cursă!... Fapta din urmă e vrednică de cea dintăiu.

Aarif-Aga.

Măria Ta uită că nu ameninț. Eu vă rog! Acești eniceri sunt aci spre cinstea Măriei Tale... Subsemnează... vor aduce sorbete.

Ghica.

(Aparte) Sunt percut! O! Moldovo! O! Moldovo! Poporul meū afară, lovit de mine! A! Nădejde! să fie oare Poporul?

SCENA XII.

Aceiasi, Dan mai urmă Moruz și apoi Bălașa.

Aarif-Aga.

Ce este acest zgromot? A! nu e timp de percut. (*Vrea să facă un pas cu o cărpă neagră spre a o pună pe umeri lui Vodă și în acel moment ușa se deschise cu violență... Apare Dan urmat de ai săi.*)

Dan.

La mine copii! La mine Gorski, e Domnul nostru, pe care vor să'l ucidă mișelește!

Ghica.

Dan! Sunt scăpat!

Aarif Aga.

Ce este? Cine culează?

Moruz.

(Aparte) Ghica scapă! O nu! (Se repede asupra lui Vodă cu un cuțit).

Gorski.

Moruz!

Dan.

A! mișelule! erai aci! Corbul ură putea să nu simtă miros de stârv! (Se repede asupra lui).

Bălașa.

(Alergând de la drepta) Dane! (vede pe Dan care ridică spada asupra lui Moruz) A! (se aruncă între Dan și Moruz) E tatăl meū! (în acest minut Moruz lovește pe Vodă; afară zgromot mare.)

Ghica.

Ah! mor! bine-cuvântat fie Dumnezeu! Moldova! Elena!...

Dan.

Vodă mort!... Tatăl Bălașei acel mișel! Gorski! (Se ucide, Bălașa cade în gheunchi peste corpul lui.

Gorski.

Oprește, Dane!... Prea târziu! Ați voit ca Domnul țărei să iucuiuințeze răpirea Bucovinei!.... Aveți sub actul vânzărei o largă pată de sânge!... A! Sâangele ce ați vîrsat e de ajuns a protesta contra nedreptăței! Va veni ziua când fi și nepoții voștri vor da seama de ele! Moldova sleită de puteră sub trei invaziuni, nu poate astăză de cât a tăcea, ca și Polonia mea nenorocită. Din mormântul lui Gr. Ghica Vodă o voce va striga: Bucovina fu răpită, nu cedată!.... Ce plângă Doamnă pe amantul d-le? el era și al țării... Plângă pe trădătorul ei! (*Arată pe Moruz*). Asupra acestora bine cuvântarea nemurirei; asupra ta, Moruz, blestem!

Aarif Aga.

Ce vrea acest mișel? Pe el toții!

Turciū fac o mișcare... Cortina din fund se ridică.—Apoteoza Bucovinei.

(cortina cade)

F I N E.

ANUL IV.

No. 4

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

LITERATORUL

1883. APRILIE

CONTROL DE STIL

LIBERTATE DE IDEI

Abonamentul: Pe șase lună 10 lei; pe un an 20 lei.—Administrația și Redacția: Strada Colței, No. 50.

PRESEDINTE DE ONOARE

AL

SOCIEDATEI LITERATORUL
D-nul V. A. URECHIA

DIRECTOR AL REVISTEI

SI

VICE-PREȘEDINTE AL SOCIETĂȚEI
D-nul AL. A. MACEDONSKI

SCRISORILE
nefranca te se refuză

PRIM REDACTOR AL REVISTEI
ADMINISTRATOR AL SOCIETATEI ȘI CASIER GENERAL
D-nul TH. M. STOENESCU

PENTRU ABONAMENTE
bani se trimit nainte

NOTITA

Piesa admirabilă ce am publicat în primele trei numere ale acestuia an, intitulată „Răpirea Bucovinei“ este de domniș V. Al. Urechia, Nicolae Ținc și Th. Miller. Această piesă a fost scrisă cu ocazia aniversării Răpirei Bucovinei și era să se reprezinte pe scena Teatrului Național, însă a fost oprită într'un mod arbitrar. Credem a face o placere cetitorilor noștri, numind astăză pe autorii ei, de oare ce mulți au dorit să le cunoască numele.